

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!**

ЛЕЗГИ

Газет

1920 – йисалай акъатзава

№1 (11210) хемис, 15 – январь, 2026 – йис

WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет «Дагпечатдин» киоскрай – 16 манат

Абад АЗАДОВ

Цийи йисан каникулриз бес къадар-да ял ягъай агъалияр к'валахрив эхгеч'на. 13-январдиз Россияда печатдин югъ къейд авуна. Идахъ галаз алакълал яз Дагъустан Республикадин Къил Сергей Меликова и хиле зегъмет ч'угвазвай журналистар, издателар, типографийрин къуллугъчияр, печатдихъ галаз алакълал маса пешекарар ва ветеранар тебрикна.

Гъа гъисабдай яз ада лагъана: «Россиядин Президент Владимир Путина са шумуд сеферда къейд авурвал, журналистикадин къилин везифа жемиятдиз къуллугъ авун, халкъарин арада ихтибар, дуствал мягъкемарун, акъалтзавай несилдик ватанпересвилеин руьгъ кутун я. Инанмиш я, Дагъустандин журналистри гъа и везифаяр лайихлувилелди къилиз акъудзава ва абур гъамиша вилик жергейрани ава...»

Дагъустанвийриз, важиблу и хиле зегъмет ч'угвазвайбуруз, печатдин югъ РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Заур Аскендерова ва РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдулмуслим Абдулмуслимовани рик'ин сидкъидай тебрикна.

14-январдиз республикадин газетринни журналрин комплекса Россиядин печатдин йикъаз талукъарнавай шад мярекат киле фена. Ана РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Заур Эминова, РД-дин Къилин ва Гъукуматдин заместитель Рашид Акавова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутаты, министрри, печатдин хиле ветеранари, жемиятдин тешкилатчийрин векилри, газетрин, журналрин редакцийрин, издательствойрин, типографийрин къуллугъчийри иштиракна.

К'ват' хъанвайбуруз суварин югъ РФ-дин журналистрин союздин Дагъустандин отделенидин председатель, «Лезги газетдин» къилин редактор Мегъамед Ибрагьим

мова мубаракна ва гъа са вахтунда союзди, журналистрин коллективри 2025-йисуз авур лайихлу крар рик'ел хкана.

- Гъуьрметлу дустар! Дагъустан бажарагълу журналистралди фадлай машгъур я. Республикада 14 ч'алал жемиятдинни сиясатдин газетар ва журналар акъатзава. Телеканалар, радио, сетрин СМИ-яр кардик ква. Шад жедай кар ам я хьи, ц'и Дагъларин уьлкведин печатдин сад лагъай издание «Дагъустан» газет акъатайдалай инихъ 120 йис тамам жезва. Амни 1906-йисан 27-февралдиз келдайбурув агакънай. Къе республикадин журналистри алатай несилрин лап хъсан крар давамарзава. Абурукай бязибур къе жуьреба-жуьре шабагъралди къейд ийида.

Са-къе гаф чи отделенидикайни. Алатай йисуз Россиядин журналистрин союздиз республикадай 400 кас къабулна. Разивалдай кар ам я хьи, абурун ч'ехи пай жегълар я. Абуру чпин изданийра виклегъдиз к'валахзава, республика ва уьлкве патал важиблу месэлаяр къаргарзава, баркаллу инсанрикай къизва. Дагъустандин журналистрин отделение уьлкведин лап хъсан къад отделенидик акатзава.

Журналистрин Дагъустандин отделениди алатай йисуз Вирироссиядин «Вири Россия - 2025» форумда иштиракна. Махачкъаладин администрациядин векилрихъ галаз чи меркездихъ туризмдин рекъай авай мумкинвилер къалурзавай стэнд ачухна.

Алатай йисуз отделениди важиблу са шумуд мярекат тухвана. Къилди къурт'а, республикадин машгъур политикар ва журналистар тир Ильман Алипулатов ва Загъир Арухов рик'ел хкунин мураддалди республикадин конкурсар тешкилна. Избербашдин детдомдин аялар патал мерягъматлувилин серенжем тухвана, Редукторный поселокда «Журналистрин жуьрэтлувал ва баркаллувал» аллея ачухна, Фашистрин Германиядал Гъалибвал къачурдалай инихъ 80 йис

тамам хъуниз талукъарнавай ва маса мярекатар киле тухвана.

Гъелбетда, ахътин зурба мярекатар к'валахдин юлдашар, меценатар, дустар галачиз тешкилиз жезвайди туш. Къенин мярекатдикай менфят къачуна заз РФ-дин Госдумадин депутат Жамалдин Гъасановаз, РД-дин информациядин ва печатдин Агентстводин регъбердин меслятчи Мурад Мегъамедкеримоваз, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат тир Имам Яралиеваз, Марат Алияроваз, Шамил Омароваз ва гъак' чи проектар къилиз акъудуник чпин зегъметдин пай кутазвай к'валахдин юлдашриз сагърай лугъуз кланзава.

Республикадин Къилин, Гъукуматдин Председателдин т'варунихъай яратмишунал машгъул коллективриз печатдин югъ Заур Эминова тебрикна ва ада к'валахда тафаватлу хъанвай журналистрив Россиядин журналистрин союздин ва республикадин шабагъар вахкана. И шад ва разивилин везифа мадни мярекатдин иштиракчийр Мегъамед Ибрагьимов, Жамалдин Гъасанован куьмекчи Наби Юсупова, РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин регъбердин заместитель Рашид Акавова, РД-дин информациядин ва печатдин Агентстводин регъбер Арсен Юсупова, республикадин журналистрин отделенидин председателдин заместитель Байрам Абдуллаева ва масабуру къилиз акъудна.

Шад жедай кар ам я хьи, шабагъриз лайихлу хъайибурун арада «Лезги газетдин» редакциядин къуллугъчийри ава. Ик'и, Россиядин журналистрин союздин «Лайихлувилерай» медалдиз Мурад Мегъамедкеримов, «Журналистикадин ветеран» медалдиз Шихмурад Шихмуратов, РФ-дин Госдумадин депутатдин патай дипломдиз ва пулдин пишкешдиз Жасмина Саидова, Россиядин журналистрин союздин грамотадиз Шерихан Фейзуллаева лайихлу хъана. Чна виридаз шабагъар мубаракзава ва к'валахда мадни хъсан агалкъунар хъун алхишзава.

Нумрадай клела:

ЖЕМИЯТ

Вилик финин еришар

Дагъустан Россиядин хейлин регионар майвайралди, емишралди, ципиц'ралди, дуьгуьдалди, лапагрин як'алди, саралди таъминарзавай макандиз элк'евезва. Алатай йисуз республикадин агропромышленный комплекса гъич тахъай хътин агалкъунар къазанмишна.

» 3

БАТАНПЕРЕСВАЛ

Дирибашбурукай сад

Гъар са женг къызгъиндаз элк'евезвай. Бригададин командирди вичин вилик эциззавай тапшурегъар мукъуфдивди къилиз акъудзавай... Ада, чи гъаф аскерри хъиз, Ватандин итижар, аслу туширевал патал чан гана.

Хуьруьнвийри виклегъ полковник рик'елай алудзава. Адан т'вар хуьруьн школадиз ганва.

» 4

ЖЕМИЯТ

Чибуьр

Ктаб клелдайла, гъакъикъатдилай тафаватлу яз, Самурдин къве патани авай лезгийр сад тир, чара ийиз тежедай халкъ тирдан, ам вичин къадим чилел алайвилин гъисс арадал къевезва. Хайи чилин, иерами ватандин гъисс! И гъиссдини фикир гъизва: авайди туш ахътин я къуват, я сергъят лезги халкъ къакъуддай.

» 5

ЯШАЙИШ

Цийи йисуз вуч дегииш хъанва?

2026-йисан 1-январдилай МРОТ-дин (зегъметдин гъакъидин агъа кланин къадар) къадарди 27 093 манат тешкилзава. Ик'ван гагъди адан къадар 22 444 манат тир. МРОТ уьлкведин вири агъалияр патал федеральный законди тайинарзава, амма регионриз чпин мумкинвилерикай менфят къачуналди, вичин къадар (идалай т'лимил тушиз) тайинардай ихтияр ава.

» 6

ЭКОНОМИКА

Сифте йикъалай къуватда гъатнава

Алукънавай 2026-йиса россиявийриз неинки суварар ва ял ядай йикъар, гъак'ни уьлкведин агъалияр патал важиблу са жерге дегиишвилерни гъана. Абурукай бязибур цийи йисан сифте йикъалай къуватда гъатнава.

» 7

СПОРТ

Виридалайни хъсан - 10

Нубатдин сеферда «Лезги газетдин» версиядалди чи халкъдин векилрикай 2025-йисан виридалайни хъсан ц'уд спортсмен хъанва. И сиягъдик чна спортдин кесерлу майданра хъсан нетижаар къазанмишнавай спортсменар кутунва.

» 12

Наразивал къалурна

Агъмед МАГЪМУДОВ

13-январдиз Махачкъалада кыле фейи совещанидал Сергей Меликова Каспийск шегъердин кыл Борис Гонцован къвалахдила вичин наразивал къалурна.

Кар ана ава хьи, Цийи йис алукай сифте йикъарилай гатлунна шегъерда яшамиш жезвай агъзурралди агъалияр цикай магърум хъана. «Хазар» твар алай насосрин станция кардикай хкатунын не-тижада Каспийскдин агъалияр саки 10 юкъуз яд авачиз амукъна.

«Цихъ галаз алакълу татугай гьалар гьеле Цийи йисан суварар алуьдалди арадал атана. Агъалийриз и гьаларикай, къабулзавай серенжемрикай вахтунда хабар гун герек тир. Эгер месэла гъализ четинзаватла, кьети серенжемар къабулна кданай - суварин кършида агъалийрин пер хан тийидайвал ва абур куь къвалахдилай нарази тежедайвал», - лагъана Дагъустандин Кили Борис Гонцоваз.

Сергей Меликова гьакни Каспийск шегъерда Цийи йисан сувар кьейд авун патал кыле тухвай мярекатрин гьакьиндайни вичин наразивал къалурна.

«Эгер за виридаз Цийи йис кьейд авун патал тешкилай мярекатрай сагърай лугъузватла, кьез за и жигъетдай «къвед» эцигзава», - алава хъувуна Сергей Меликова Каспийскдин мърдихъ элкъвена.

Кьейд ийин хьи, Каспийскда агъалияр яргъалди яд авачиз амуькунин гьакьиндай РФ-дин Силисдин комитетдин Дагъустанда авай Управлениди «Къайгъу-сузвал» статьядай уголовный дело къарагъарнава.

Са пай гъялнава

Чи мухбир

Алатай йисан ноябрдин вацран эхир-ра кыле фейи Сергей Меликован ачух эфирда къарагъарай месэлайрин са пай гъялнава. Идакай саласа юкъуз Махачкъалада кыле фейи совещанидал Дагъустандин Халкъдин Собрани-да РД-дин Килин векил Нуьсрет Омарова хабар гана.

Риклеп хкин, ачух эфир гатлундалди кьве гъафте амаз Сергей Меликован тварцел дагъустанвийрин патай 2400 арза атана, абурукай 244 Украинада кыле физвай махсус серенжемдин ишти-ракчийрин ва абурун хизанрин патай тир. Виридалай пара арзаяр Махачкъаладай, Цлунтл райондай, Каспийск ва Дербент

шегъеррай атанвай. Эфир кыле физвай члавуз 40 месэла веревирдна.

Н. Омарован гафаралди, 40 месэла-дикай 21 тамамдиз гъялнава, 14 суал гъализ гыле ава. Сергей Меликоваз арза авурбурукай сад Къарабудахкент район-дин агъали А.Телеев тир. Ада республика-дин Кыливай вичиз набутрин коляска къачуз кумек тлалабнавай. Месэла гъялнава - коляска адав РД-дин здравоохраненидин министрди агакъарна. Махачкъала шегъер-дин агъали Ирина Михайловская чкiday гьалда авай квале яшамиш жез гзаф вахт тир. Ада и кардикай Дагъустандин Килиз хабар гана. С. Меликован тапшуругъдалди, адан квал бюджетдинбур тушир такъатрин гьисабдай цийикла туклуьр хъувуна...

Гегъеншдиз РД-дин Килин сайтдай келиз жеда.

Хгун буйругъна

Чи мухбир

Дагъустандин Кыл Сергей Меликова талукъ идарайриз алатай йисан эхир-ра республикадин здравоохраненидин ва образованидин хилен къуллугъчий-риз таганвай премияр хгун буйругъна.

2025-йисан декабрдин вацра республикадин са духтурханада къвалахзавай медсестради Сергей Меликоваз вичиз ва вичихъ галаз санал къвалахзавай юлдаш-риз премия таганвайдакай хабарна.

13-январдиз Махачкъалада кыле фейи совещанидал РД-дин здравоохраненидин министр Ярослав Глазова гъавурда турвал, йисан эхирдай здравоохраненидин гьи идарайрал кредитрин буржар алайтла, гъанра къвалахзавайбуруз премиярни ганвач.

Госстандартдин бинедаллаз премияр къачуниз лайихлу, амма жуьреба-жуьре себебралди пулдин такъатар агакъ тавур-бурун арада са жерге муниципалитетрин мектебра, аялрин бахчайра къвалахзавай пешекарарни ава.

«Вучиз бязи кылевайбурун жаваб-дарсузвал себеб яз гьам суварин, гьам ял ядай йикъара чпин везифаяр намуслу-даказ кылизи акъудзавай жергедин къуллугъчийрин ихтиярар члурзава? Ахътин-бур жавабдарвилизи члугуна, къвалахдилай алудна кданда ва къуллугъчийриз талукъ премияр гун герек я. Абуру куь мукъвабур сагъар хъийизва, куь аялриз тербия гуз-ва...», - лагъана Дагъустандин Кили.

И месэла гъалун патал Сергей Меликова вице-премьер Абдурагъман Магъму-доваз, талукъ министерствойрин кыле-риз буйругъар гана.

Хабарар

Гъазурайди - Муса АГЪМЕДОВ

Нетижайрикай раижзава

2025-йисан нетижайралди, Дагъус-танда хуьруьн майишатдин суьрсет гъа-силунин къадар саки 2,5 процентдин гзаф хъанва. Идакай РД-дин хуьруьн майишат-дин ва недай суьрсетдин министерство-дин телеграм-каналди хабар гузва.

Виликамаз кьунвай делилралди, ви-нидихъ кьейд авур жуьредин суьрсет гъа-силунин къадар (пулунин гьисабдалди) 276 миллиард манатдилай артух хъанва. Им, 2024-йисан рекъемрив гекъигайла, 2,4 процентдин гзаф я.

Гъа са вахтунда, Дагъустандин Гьук-матдин телеграм-каналди раижзавайвал, 2025-йисуз хуьруьн майишатдин сезон-рин вири къвалахар тайинарнавай мудда-тра кылизи акъуднава: зулун магъсулар 80,1 агъзур гектардай квалт хъувунва, гатфарин магъсулар - 24,6 агъзур гектар-дай, салан майвар - 38,1 агъзур гектар-дай, картуфар - 17,6 агъзур гектардай, емишар - 23,9 агъзур гектардай.

Чешмеди кьейдзавайвал, 2025-йи-сан бегъер патал тумар цайи майдан-ри санлай къачурла 351,3 агъзур гектар тешкилна. 10 вацран къене хуьруьн майи-шатдин ВП-дин (валовая продукция) къадар 196,8 миллиард манатдив агакъ-на. Гъасилунин индекс лагъайтла, 11 ва-цран къене 102,4 процентдикай ибарат хъана.

2026-йисан бегъер патал тегхилдин зу-лун тумар цадай майданрин къадар 94 агъзур гектар жедайди фикирдиз къачун-ва. Гъакни хабар гузвайвал, государство-дин кумек галаз (459 миллион манатди-лай гзаф) мелиорациядин 52 проект кы-лиз акъуддайвал я.

122 бицек хъана

РД-дин здравоохраненидин минис-терстводин телеграм-каналди хабар гуз-вайвал, 2026-йисан 1-январдиз Дагъус-танда 122 бицек дуьньядал атана: 65 га-дани 57 руш.

Идалай вилик РД-дин Гьукматдин те-леграм-каналди республикада 2025-йи-сан 7 вацра дуьньядал 24 730 аял атай-дакай хабар ганай.

Чешмейрин кьейдералди, эхиримжи йисара Дагъустанда дуьньядал къвез-вай бицекрин къадар артух жезва. Ми-сал яз, 2025-йисан 7 вацра абурун къа-дар, винидихъ кьейднавайвал, 24 730 ятла, 2024-йисан гъа и муддатда 24 506 аял дуьньядал атана.

Вилив хуьн тавур къадар...

«Дагъустан патал газ» телеграм-каналдин делилралди, республикадин агъалийри хабар къазвай суалрикай 15 процент газ ишлемишунай гузвай гъакьидихъ галаз алакълубур я.

Чешмеди кьейдзавайвал, абонентри виридалайни гзаф ихътин кардин пата-хъай гъавурда тун тлалабзава: счетчик авайла ва газ гъар сеферда гъа са къадар ишлемишзавайла, гъакьидин къадар ву-чиз артух жезва?

Идарадин пешекарри ихътин гьал арадал атунын кылин себебрикай ла-гъана.

— *Иесиди счетчикди газ ишле-мишуни къадар къалурзавай ре-къемар идарадиз вахтунда рекъе твазвач.* Эгер газ ишлемишзавай кас-ди гъар вацра 20-йикъалай 25-йикъалди ресурсдалди таъминарзавай идарадиз счетчикдин рекъемар рекъе твазвачтла, и дуьшуьшда сифтегъан пуд вацра газ иш-лемишунай гъакьидин къадар вацра иш-лемишзавай газдин юкъван гьисаб фи-кирда кьуна тайинарда, куд лагъай ва-цралай - гъакьидин къадар нормативдал асаслу яз акъудда.

— *Квартирада счетчик эцигнава, амма иеси ана яшамиш жезвач.* Гъат-та квал ичли яз хъайитлани, счетчикдин рекъемар гъар вацра ресурсдалди таъ-минарзавай тешкилатдив агакъарун ге-рек я. Эгер ик! тавуртла, нормативдалди гъакьи гудай схема кардик акатда. Амма эгер яргъал вахтунда пата-кьерехдиз фи-дай игътияж арадал атайтла, мисал яз, зур йисуз ва я йисан вахтунда, ихътин дуь-шуьшра чарасуз и кардикай ресурсдал-ди таъминарзавай тешкилатдиз хабар га-на кданда.

— *Счетчик ишлемишун патал ви-же къведайди туш.* Гъар са счетчикдин паспортда чарасузказа ам акъуднавай ва ам кардик жедай вахт къалурнава. И вахт акъалт хъайила, прибор ахтармиш-на кданда. И серенжем газ чара ийиди тешкилатри кыле тухузва: прибор геле-жегда ишлемишун патал виже къведай гьалда авани, авачни пешекарри тайи-нарда.

Эгер паспортда къалурнавай муддат-да счетчик ахтармиш тавуртла, газ ишле-мишунай гузвай гъакьидин къадар норма-тивдин жуьреда къалурда...

Чешмеди кьейдзавайвал, тамам де-лиллар чирун ва я меслятар къачун патал телефондин 8 (800) 200 98 04 нумрадиз зенг ийиз жеда.

Россиядин Яракълу къуватрин жергейра икърардин бинедаллаз къуллугъ ийиз кданзавайбурун фикирдиз!

СЛУЖБА ПО КОНТРАКТУ

от 1 900 000 РУБЛЕЙ ЗА ПЕРВЫЙ МЕСЯЦ СЛУЖБЫ
ЕДИНОВРЕМЕННЫЕ ВЫПЛАТЫ + ПЕРВАЯ ЗАРПЛАТА В ЗОНЕ СВО

от 4 200 000 РУБЛЕЙ ЗА ПЕРВЫЙ ГОД СЛУЖБЫ
ЕДИНОВРЕМЕННЫЕ ВЫПЛАТЫ + ЗАРПЛАТА В ЗОНЕ СВО

ВЫПЛАТЫ ЗА УНИЧТОЖЕННУЮ ТЕХНИКУ ПРОТИВНИКА

ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК

ПУНКТ ОТБОРА НА ВОЕННУЮ СЛУЖБУ ПО КОНТРАКТУ.
г. МАХАЧКАЛА, ул. Н. ГАДЖИМАГОМЕДОВА Д. 1, к. 4 ☎ 8-989-484-69-95 Контракт05.РФ

Украинада кыле физвай дяведин махсус серенжемда икърардин бинедаллаз иш-тиракзавайбурув сад лагъай вацра санлай 1 900 000 (са миллионни клуьд виш агъ-зур) манат пул агакъда (са сеферда гузвай пулунин кумек ва СВО-дин зонада къул-лугъ авунин сад лагъай мажиб).

Къуллугъ авур сад лагъай йисуз санлай 4 миллионни 200 агъзур манат пул агакъ-да (са сеферда гузвай пулунин кумек ва гъар вацран мажибар).

Ибурулайни гъейри, иштиракчийриз душмандин техника тергунай алава пулар, чи-лин участок гузва.

Нариман ИБРАГЫМОВ

Къацу иландин 2025-йисни алатна, фена тарихдиз. Са рахунни алач, гъар са инсандини, пачагърини, уьлквейрини адак умудар кутунвай. Са нинбур ятлани къилиз акъатна, садбурун мурадар тлач хъана, пуд лагъайбуру мадни са вуч ятлани вилив хуьзва.

Россиядикай, Дагъустандикай рахайтла, абур патал иландин йис писди хъанач. Виридан вил алай дяведин махсус серенжем акъалтлардай мумкинвал хъаначлани, санлай къачурла, я Россияди, я Дагъустан Республикади вилик финин, уьлкве абад авунин еришар зайифарнач, гена абурук йигинвал кутуна.

Россиядин Федерациядин гъар са халкъ, миллет, инсан патал алатай йисан лап къилин ва зурба вакъиа фашистрин Германиядал гъалибвал къачурдалай инихъ 80 йис тамам хъунин юбилей къейд

дин фашистрикай азад авун; Палестинадин Газада дяве акъвазарун; Франциядин Луврдин музейдай рагъ алай юкъуз 88 млн. евродин кьимет авай безекар чуьнуьхун; Камчаткада 8,7 баллдин залзала хъун, Брянскдин ва Курскдин областра террористри муькъвер хъиткьинарун, Калифорнияда, Гонконгда цляар къун, Индияда ва Германияда поездар сад-сада акъун, гзаф чкайрал яд акъалтун, самолетар аватун...

Гьелбетда, дуьньяда ва чи уьлкведа фикир желбдай, риклел аламукъдай маса вакъиярни мярекатар хъана, абуруни тарихда чпиз талуьк чка къада. За винидихъ къейд авурвал, Дагъларин уьлквени кьерехда амукънач. Республика ва гъар са дагъустанви патални менфятлу, метлеблу крарни хъана, мярекатарни кыле тухвана, виликамаз тайинарнавай кваллахарни къилиз акъудна.

Республикадин гъар са агъалидик дамах кутадай вакъиа ам хъана хъи, Россиядин Федерация-

дин майишатдин саки вири хилера дуьзгуьн кваллах тешкилиз алакъзавай РД-дин Къил Сергей Меликован алахъунра. Ада республикадиз федеральный органри куьмек гун, инвесторар гъун патал ийизвай кваллахди хъсан нетижаарни арадал гъизва. Региондин хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавайбуруз алава куьмек яз федеральный бюджетдай шаз 2,8 млрд манат чара авуна.

Агропромышленный комплексдихъ галаз сад хъиз, региондин промышленностдини дурумлувилелди виликди камар къачузва. Иллаки недай-хъвадай, балугъар гъялдай, шуьшедин промышленностдин коллективри бегъерлувилин къадарар хкажзава. Ихътин мумкинвални цийи заводар эцигуни, цехар алай аямдин техникадалди таъминаруни, инвестицияр кардик кутуналди, государстводин патай куьмек агакьуналди арадал атана.

Инвесторар желб авуникай рахайтла, и рекъай региондин

кас кваллахдалди таъминарда. Им кваллахдиз къабил гзаф инсанар авай чи республикадиз «Озонди» авунвай хъсан савкъат я. «Озондин» идараяр региондин вири шегъерра, районар ва члехи хуьрера ачуьхда.

Инвесторрин куьмек себеб яз Махачкъаладин гъуьлуьн алишверишдин портуна хейлин цийивилер физва. Ина техил къабулдай ва дашмишдай цийи терминалдин сифте пай куьтягнава ва техил муьштерийриз виликандалай 30 процентдин гзаф рекъе твазва. Цементдин парар артухардай мумкинвални хъанва. Устларри мадни цийи терминалар, причалар эцигзава. Транспортдин международный «Кеферпад - Къиблепад» дегълиз себеб яз Махачкъаладин портуни метлеблувал хейлин хкаж хъанва. Ида, са рахунни алач, республикадин бюджетдиз артухан пулар гъида.

Республикадин гележег хъсанди жадайдик умуд кутазвай хел туризм я. Дагъларин уьлкведиз

харжда. Дагъустан Крым, Краснодардин край хъиз туризмдин, санаторийрин, курортрин макандиз элкъведа. Алай вахтунда туристрин ва мугъманрин къуллугъда 17 санаторийни курорт, туризмдин 17 база ва 416 мугъманхана акъвазнава.

Агъалийри хушдиз къабулнавай ва риклел аламукъдай вакъайрик Махачкъаладин, Каспийскдин, Избербашдин, Дербентдин агъалияр тамамвилелди хъвадай целди таъминарун ва чи шегъерар, хуьрер зирзibilдикай михъи авун патал гъиле къунвай члехи проектар акатзава.

Яд инсандиз, гъава хъиз, гъа-миша герек шей я. Ам бес къадарда агакъ тийизвайвилай шегъерин ва хуьрерин гзаф къадар агъалийри наразивалзавай. Региондин Къил Сергей Меликован къетливал, тешкиллувал, дагъустанвийрин гъакьиндай къайгъударвал себеб яз важиблу ва муракаб и месълани агалкъунралди гъялзава. Хасавюрт райондин Сулевкент

Вилик финин еришар

авун хъана. Москвадилай эгечлна, гъар са шегъерда, района, хуьре, коллективда Гъалибвилин 80 йисан юбилейдиз талуькарнавай мярекатар тухвана. Гъа идалди акъалтзавай несилдиз ватанпересвилеж хигъетдай бегъерлу тарсар гана. Жегилри члехи несилдин баркаллу рехъ уьткъемвилелди, намуслувилелди давамарзавайди успагна.

Алатай йисуз гъам дуьньяда ва гъам чи уьлкведа инсаниятдиз таъсир авур вакъияар тлимил хъанач. Зи фикирдалди, абурук акатзава:

Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путин Кйтайдиз, Индиядиз фин, КНР-дин Председатель Си Цзиньпинахъ, Индиядин премьер-министр Нарендра Модидахъ ва Аляскада США-дин президент Дональд Трамплахъ галаз гуьруьшмиш хъун; Римдин Папа Франциск рагъметдиз фин; Курскдин область ва Донбассдин пуд вишелей виниз хуьрер ва са шумуд шегъер Украина-

дин Президент Владимир Путинан Указдалди дяведин махсус серенжемда иштиракзавай вад дагъустанвидиз - Султан Сулеймановаз, Сугъраб Агъмедоваз, Хантемир Султановаз, Куьребеб Караеваз, Ярамир Темирхановаз - Россиядин Игит лагъай тиварар гана.

Шад жадай кар ам я хъи, Дагъустан Россиядин хейлин регионар майвайралди, емишралди, ципицралди, дуьгъудалди, лапарин якълалди, саралди таъминарзавай макандиз элкъевезва. Алатай йисуз республикадин агропромышленный комплексда гъич тахъай хътин агалкъунар къазанмишна. Санлай къачурла, 265 млрд манатдин кьимет авай суьрсет гъасилна. Кылди къачуртла, 1,57 млн тонн майвар, 310 агъзур тонн ракъинин кагърабаяр, 216,5 агъзур тонн емишар, 277,7 агъзур тонн техил, 337 агъзур тонн картофар кватлна, 13,3 млн банка консервияр акъудна.

Ихътин агалкъунрин сир гъина ава? Гьелбетда, региондин халкъ-

агалкъунар виле акъадайбур я. Дагъларин уьлкведин энергетикадихъ галаз алакълу члехи вакъиа Новоллак ва Къумтуркъала районар эцигиз гъиле къунвай гарун электростанцийрин (умуми кьимет - 50 млрд манат) сифте паря ишлемишиз вахкайди хъана. Абуру санлай 300 мегаватт энергия гъасилда. Гъеле ихътин члехи гарун электростанция уьлкведа авач.

Зурба инвестициядин къвед лагъай проект «Озон» компанияди республикада ачухнавай логистикадин центр (Кеферпатан Кавказда виридалайни члехиди) я. Инвесторри ам кардик кутун патал 14 млрд манат харжда. 55 агъзур квадратдин метрдин майдан къунвай центради суткада 180 агъзур заказ къилиз акъудда. Адахъ вичин склада 30 млн гъар жуьре метягъар хуьдай мумкинвал ава. Логистикадин центр тамамвилелди ишлемишиз вахкайла адан майдан 125 агъзур квадратдин метрдив агакъда. Центради 1,5 агъзур

къевезвай мугъманрин къадар йисандавай артух жезва. Шаз абур 2 миллиондилай гзаф атана. Идан бинедани дагъустанвийрин мугъманпересвал, ачухвал, жумартвал ва чи ерийрин тежер хътин гуьрчегвал ава. Санлай къачурла, туризм вилик тухудай шартлар арадал гъуни Дагъустандин имидж хкажзава. РД-дин Къили ва гъукматди и месъладиз датлана фикир гузва. Абурун алахъунар себеб яз ва Дагъустандин мумкинвилерни фикирда къуна, чи республика Кеферпатан Кавказдин туризмдин центрадиз - къилин макандиз элкъуьрзава.

«Каспийдин кластер вилик тухун» проектдин сергъятра аваз 10 подпроект уьмуьрдиз кечирмишзава. Абуруз харжзавай бюджетдин ва инвесторрин пулари 24 млрд манат тешкилзава. Туризм вилик тухунин программадал асаслу яз «Каспий гъуьлуьн кьерехрин кластер» проектди 2040-йисалди кваллахда ва бюджетдин 14,6, инвесторрин 100 млрд манат пул

хуьруьз 84 млн. манат харжна, водопровод члугунва. Махачкъала, Каспийск ва Избербаш целди таъминардай водовод цли кардик кутада, «Къайтагъ - Дербент» водовод куьтягъзава.

Зирзibilдикай азад авунин кваллахни давамарзава. Шаз Къумтуркъала района 300 тонн зирзibil къабулдай полигон ишлемишиз вахкана. Цли республикада мад къве полигон ва Дербент, Къарабудахкент, Хасавюрт районар амуькаяр гъялдай заводар эцигна, тадаракламишна куьтягда. Вири и крар милли «Экология» проектдин сергъятра аваз «Россиядин экологиядин операторди» къилиз акъудзава. Заводар кардик акатайла, абуру йиса 950 агъзур тонн амуькаяр гъягда. Карханайри 500-далай виниз агъалийриз кваллах гуда.

Алатай йисан эцигунардайбурун агалкъунарни къейд авун кутунава. Абуру чпин зегъметдалди республикадин агъалийрин жуьреба-жуьре къатар шадарна: образованидин, медицинадин идарайрин коллективар, етимар, ацахъдай гъалда авай квалера яр-гъалди са бубат квил акъудзавай агъалияр, жегил хизанар...

Шаз милли жуьреба-жуьре проектрин, федеральный ва республикадин махсус программайрин сергъятра аваз региона цийи 14 школа, аяприн 5 бахча ишлемишиз вахкана, здравоохраненидин 120 дарамат эцигна ва бинедилай цийикла туьклуьр хъууна. Республикадин 13 района 186 квал цийи хъууна. Каспийскда ва Дербентда яшайишдин шартлар авачир квалера яшамаш жезвай 852 хизандив цийи квалерин куьлегар вахкана. Етим аялар патал 186 квартира гъазурна, абурув 500 млн манатдин сертификатар вахкана. Жегил 76 хизандиз яшайишдин шартлар хъсанунал патал 179 млн манат гана. Региондин 37 района 131 майдан аваданламишна, спортдин алатралди тадаракламишна. Са рахунни алач, ихътин хъсан крарин, савкъатарин иесиар хъайи вишералди инсанрин риклелай 2025-йис алатдач.

Дирибашбурукай сад

Магьсуд МАГЪМУДОВ,
отставкада авай полковник

Дагъустанвийрин игитвилерикай, жуьртлувилерикай неинки чи уьлкведа, гьакI дуьньядин майданрани кваз малум хьанва. Абуру Ватандиз вафалувилини, женгера виклегьвал, дирибашвал кьалурунин, женгинин юлдашар кьиникикай кьутармишунин жигьетдай чешне кьалурзава. Гьахтин рухвайрикай сад СтIал Сулейманан райондин Зизикрин хуьруьнви **ГЪАЖИБАЛАЕВ Марат** тир.

И кьегьалдикай заз дуьшуьшдай чир хьана. Зун КIварчагь дерада авай хуьрерикай видеофильм гьазуриз фенвай. Зи яр-дуст, нуьцIугьви Тажиков Загидина заз хуьрерикай итижлу суьгьбетар ийизвай. Зизикрин хуьре мугьманвиле авайла, зи фикир са сурун кьилих галай кьванцел чIугунвай жегьил полковникдин шикилди вичел желбна. Тажикова ихтиллат авурвал, Марат Гьажибалаев дяведин махсус серенжемда иштиракдайла телеф хьана.

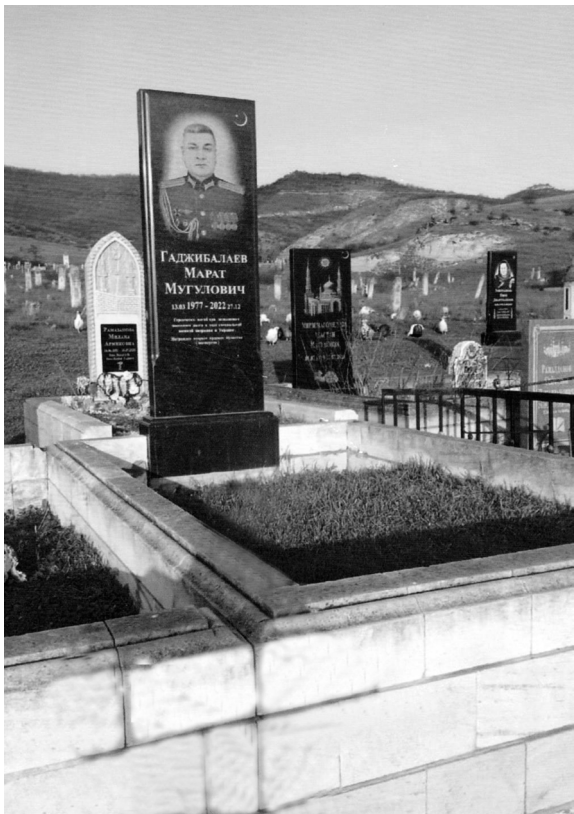
Заз малум хьайивал, Гьажибалаев Марат Мугьмулович 1977-йисуз Зизикрин хуьре дидедиз хьана. Юкьван школа куьтягьайвалди жаван Москвадин умуми частарин командирар гьазурдай училищедик экечIна. Жегьил лейтенант Дагъустан Республикадин Буйнакск шегьерда авай военный частуниз кьуллугьиз рекье туна. Ватандиз кьуллугь авунив эгечIна са варзни алатнач, Чечен Республикада дяведин гьалар арадал атана. Зизиквини ина кьиле фейи женгера иштиракуниз мажбур хьана. Идалай гуьгьуьниз офицерди 1999-йисуз Дагъустандиз гьахьай яракьлу бандитрин дестеяр кукIварунин кардани иштиракна. Вичин везифайрив намуслувилелди эгечIзавай жегилдиз 6 йисан кьене майорвилин чин гана.

Рикле чехи мурад арвай Гьажибалаев Россиядин Федерациядин Яракьлу Къуватрин умуми частарин академиядик экечIна ва 2008-йисуз анаг агалкьунралди куьтягьна. Гила ада кьуллугь Читадин областда мотострелковый отделенидин командир яз давамарна. Са вахт алатайла, же-

гьил офицер Сахалиндин островдал рекье туна. Гьажибалаева Кунаши островдани бригадин командирдин заместителвилин везифаяр кьилиз акьудна.

Алакьунар авай командирдал мадни жавабдарлу везифаяр ихтибарна. Адакай Чувудрин автономный округда авай частара мотострелковый бригадин командир хьана. Бригада ада лап хьсанбурун жегьейризни акьудна. 2014-йисуз Гьажибалаев Украинадиз военный рекьай советник яз рекье туна. Вичин хиве авай везифаяр ада Россиядин Федерациядин итижар хуьдайвал кьилиз акьудна. Сириядин Республикадиз куьмек гудай игьтияж арадал атайла, Россиядин кьушунрих галаз зизиквини Сириядиз фена. Ина ада са шумуд вацра кьуллугьна.

2020-йисуз отставкадиз фенвай полковник Гьажибалаевавай Донбассдин чилер Украинадин миллетбазрикай азад хьувун патал гьиле кьур дяведин махсус серенжемда иштирак тавуна акьвазиз хьанач. Ам гуьгьуьллувилелди вичин офицервилин буржи кьилиз акьудиз фена. Ам бригадин командирвиле тайинарна. Я аялриз, я дигегьлийриз, я кьуьзубуруз инсаф тийизвай Украинадин фашистрих галаз кьиле тухузвай серенжем регьятди тушир. Гьар са женг кьизгьиндаз элкьезвай. Бригададин командирди вичин вилик эцигзавай тапшуругьар мукьфудивди кьилиз акьудзавай. Гьайиф хьи, нубатдин женгина душмандин гуьлле адахьни галуькьна. Ада, чи гзаф аскерри хьиз, Ватандин итижар, аслу туширвал патал чан гана.

Хуьруьнвийри виклеь полковник рикелай алудзава. Адан тIвар хуьруьн школадиз ганва.

Гьукуматдин патай Марат Мугьмуловичаз ганвай шабагьарни тIимил туш. Ам «Жуьртлувиляй» кье ордендин, «Кьуллугьдин вахтунда тафаватлу хьунай» 1, 2, 3 лагьай дережайрин, «Кавказда жуьртлувилелди кьуллугь авунай» медалрин ва «Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай» ордендин сагьиб я.

Марат Гьажибалаеван уьмуьрдин юлдаш хвани руш галаз Краснодар шегьерда яшамаш жезва, диде Гуьлпери Зизика ава.

Куьмек акьвазарзавач

Чи мухбир

Дагъустан Республикадин Кьил Сергей Меликован тапшуругьдалди РД-дин Халкьдин Собранида РД-дин Кьилин векил Нуьсрет Омаров кьиле авай республикадин делегация Запорожьедин областдин Михайловкадин муниципальный округдиз фена.

Мугьманри Тракторный хуьре авай дагъустанвийри бинедилай ремонт авунвай культурадин кIвалин коллективдал кьил чIугуна. Медениятдин кьуллугьчийриз Сергей Меликован патай телевизор багьишна.

Ахпа Дагьларин уьлкведай атанвай-бур Михайловкадин спортзалдиз фена. Ана дагьви устIарри ремонтдин кIвалахар давамарзавай. УстIаррин кIвалахдих галаз таниш хьайидалай гуьгьуьниз Михайловкадин администрациядин дараматда чкадин регьберрих галаз Дагъустандин эцигунрин, архитектурадин ва ЖКХдин министерствонин векилрин ва ремонтдин кIвалахрал машгул устIаррин гуьруьш кьиле фена.

Нуьсрет Омарава тафаватлу хьайи пешекарив гьукуматдин шабагьар вахкана.

Дагъустандин делегация дяведин махсус серенжемда иштиракзавай РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Расим Гьажиагьаевах галазни гуьруьшмиш хьана. Ада серен-

жемдив эгечIай сифте йикьалай Украинадин миллетбазрих галаз женг чIугвазва.

Делегацияди Михайловкадин округдин аялриз ва дяведин махсус серенжемда иштиракзавай Запорожьедин областда авай частариз Цийи йисан савкьатарни тухванвай. Абуру вири лазим ксарив агакьарна.

* * *

Дяведин махсус серенжемда оборонадин министерствонин тапшуругьар кьилиз акьудзавайбуруз Дербент шегьердин агьалийри гузвай куьмекни гьевчIиди туш. Шегьердин администрациядин кьил Ханлар Пашабекован гафаралди, Запорожьедин, Донецкдин ва Харьковдин мулкара миллетбазрикай чи хуьрер, шегьерар азадзавайбуруз мергьяматлувилини 20 тонн парар рекье туна.

Чи аскерриз куьмекдин шейэр кIватIзавай пункт шегьердин 14-нумрадин юкьван школада ава. И кардал машгул ватанперсери Дагъустандай фенвай аскерриз сифте нубатда игьтияж авай шейэр кIватIзава. Абурукни генераторар, чими парталар, разведкада герек кьезвай алатар, квадрокоптерар, медукаментар, хайи чилин суьрсет акатзава.

СВО-диз гьазурзавай куьмекдик школьникри, колледжрин, вузрин студентри, образованидин, медицинадин, администрациядин ва маса тешкилатчийрин векилри, рухваяр махсус серенжемда телеф хьанвайбурун хизанри, карчийри чпин пай кутазва.

Игитдин гьуьрметдай

Фатима КЪАЙИБОВА, 11-кл. ученица

СтIал Сулейманан райондин Цийи Макарин хуьруьн юкьвай физвай шегьредин кьерехдал, банкетрин залдин патав рекье авай ва машинрал вил алаз акьвазнавай агьалияр марфарикай, гатун кузвай ракьинин нурарикай хуьн патал кьулай кьур-остановка эцигна. Ам и хуьруьнви Магьмудов Мугьабудинан хизанди СВО-да игитвилелди вичин чан кьурбанд авур хва Агьмед рикел хуьнин лишан яз, хусси харжидих эцигна.

Хуьруьнвийриз чизвайвал, Магьмудов Агьмед вини дережадин образование авай жегьил пешекар тир. Ам вичин хушуналди 2022-йисан октябрдин вацра дяведин махсус серенжемда иштиракиз фена. Кье йисуз

душмандих галаз женг чIугуна. 2024-йисан апрелдин вацра жегьилдин уьмуьрдин рехь фашистрин гуьлледи атлана. Кьегьал аскер хайи хуьруьн сурара секинарнава. Кьени кьилихрин жегьилдих мукьва-кьилийри, адан таяр-туьшери кьени хажалат чIугвазва.

Кьур - остановка хьсандиз туькIуьрнава. Аскердин бубадиз хуьруьнвийри риклин сидкьидай сагьрай лугьзза. Магьмудов Мугьабудиназ мад са кьени кар ийиз кланзава. Адахь хуьруьн юкьвал хжажнавай «Ясдавай диде» комплексдин патав булах туькIуьрдай фикир ава.

Халкь патал зегьмет чIугвазвай ихьтин рухваяр, чпин чанар гьайиф татана Ватандин итижар хуьзвай гьар са кас гьамишалугь чи риклера амуькьда.

Аферин

Таня СУЛЕЙМАНОВА

Ахцегь района кардик квай «Женгинин стхавал» карханадиз кьадим Дербент шегьердай дяведин махсус серенжемдин активный иштиракчи **МУРТУЗАЛИЕВ Арсен**

атанвай. Адан макьсад райондин «Женгинин стхавал» карханадин векилрих галаз Донбассдин чилел Ватандин итижар хуьзвайбуруз гузвай куьмекдин сергьятар гегьеншарин тир.

Арсен Муртузалиев чи кьегьал хва я.

Ада Украинадин цийи фашистар терг авунин карда виклегьвилелди иштиракна. Залан хер хьайидалай гуьгьуьниз хайи Ватандиз хтанвай ада вичин вилик везифа эцигна: махсус серенжемда амай вичин юлдашриз жуьреба-жуьре рекьерай куьмек гун.

«Женгинин стхавал» карханада Муртузалиевах галаз хуш гуьруьш кьиле фена. Карханадин регьбер Руслан Сулейманова

мугьмандин тIварцIих хуш келимаяр лагьана. «Женгинин стхавал» карханадин векилар кье сеферда Донбассдиз аскерриз гьар юкьуз герек кьезвай шейэр гваз фена. Гилани Ватандин итижар хуьзвай аскерриз нубатдин куьмек гьазурзава.

Чибу

(«Баркаллу лезгияр» ктаб кІелайла)

А. ОМАРОВ

Са кьадар йисар я журналист Куругъли Ферзалиева «Лезги газет-да» «Чи ватанэгълияр - гьар сана» рубрика тухуз. Рубрикадик кваз «къисметди Россиядин жуьреба-жуьре регионриз, къецепатан уьлквейриз акъуднавай, гьурбатдани чпин лезгивални меденивал, адалатлувални регьимлувал, ватан-пересвални виклегвал кьалурзавай лезгийрикай» малуматар гузва. 2003-йисуз и чІехи-куьруь ма-кьалаяр авторди кІватІна респу-бликадин милли политикадин ва диндин крарин министерстводин грантдин пулунин такьатрихъ «Баркаллу лезгияр» ктаб акъуд-на. Ктаб гьвечидини туш, вичиз фикир тагана амуькьаидини. ГьикІ лагъайтІани, ам вуч лезги хьуй, са гьина ятІани яшамиш жезвай, са гьихьтин ятІани хийирдин крар алакьзавай жуванбурукай чир жез такІанди, абурун агалкъунри ша-дар тийидайди? Чунни гьахьтин-бурукай я, чнани К. ФЕРЗАЛИЕ-ВАН ктаб кІелна, са бязи фикир-рални атана...

Ктаб илимдин рекье кІвалахзавай чи ватанэгълийрикай лугъузвай паюни ахъаюн, и пай виче гьатнавай тІвараралди иллаки девлетлу хьун кІелзавайда гьавурда акьадай рази-вилини гьиссдалди кьабулда: лезгий-ри чпи-чпикай ийизвай фикир тан, амай дагъустанвиярни чи халкъдин артух савадлувилихъ, адан кьилих-дик чирвилерихъ ялун квайдахъ чІалахъ тирди фадлай ашкара кар я. Гьакъ кьванни хьурай, фикирза-ва инал чнани, къенин юкъуз и па-тахъай гьалар са акьван рикІ шадар-дайбуру туштІани, масабуру чакай икІ фикирзаватІа, белки, ина гьалатІ авач жеди. КІелуни лезгидин кьил чІурич, чирвилери адан крариз кьецІ гуч...

И сад лагъай пай академик Аб-дусалам Гьуьсейновакай суьгьбет-ди ахъа авунни чна гьуьжет ала-чиз кьабулзава. Алкъвадар Гьасан-эфендидин сихилдин векил. Къенин юкъуз яшамиш жезвай Россиядин философрин вилик жергеда авай алим. Вичин тІвар виридаз чизвай, чи халкъдин дамах тир кас. (Инал рагъ-метдиз фена са акьван йисар алат тавунвай гьа сихилдин мад са ве-кил, дуьньядин дережадин тарихчи-востоковед Амри Шихсаидовни гьикІ рикІел кхведач...) Хейлин йисара ам РАН-дин Философиядин институт-дин кьиле акъвазна, ада Европадин са жерге университетра лекцийрин курсар кІелна. Амайбурукай рахан

тийин, гьич тахъайтІа, адан «Золотое правило нравственности» ктаб гзаф уьлквейра, гзаф чІаларалди, чеб авайдалай са тІимил артух акьуллу жез кІанзавай кІелзавайбуруз та-ниш я. 2009-йисуз А. Гьуьсейнован 70 йисан юбилей кьейд авунихъ га-лаз алакьалу яз, Санкт-Петербургда Профсоюзрин гуманитарный универ-ситетдин гьаятда адаз кишпирдин памятник эцигна. Ктабда рикІел ала-муькьдай шикил ганва: вичин памят-никдин патав ацуькьнавай кьил лацу хьанвай академик.

«Баркаллу лезгияр» кІелдайла акІ жезва, чи халкъдин векилри чпин алакьунар кьалур тийизвай илимдин хел амачирди хьиз. Ктабда гьанвай алимрин цІиргьина математикадин илимрин докторни гьалтзава, биоло-гиядинни, медицинадинни, экономи-кадинни, хуьруьн майишатдинни, филологиядинни... Миграгьрин хуь-ряй дуьньядиз техникадин илимрин доктор ва изобретатель Идрис Даш-тиев атана. Уьлкведин оборонадин промышленностда кІвалахзавай ада арадал гьанвай затІар ва адан иде-яр чи халкъдин ислягъ уьмуьр хуьз-вай «Булава», «Тополь», «Ярс», «Ис-кандер» ракетайрин комплексра иш-лемишнава. Мискискарин хуьряй тир физикадинни математикадин илим-рин доктор, Росатомда илимдинни техникадин эксперт Нежеф Саркаров гужлу лазеррин месэлайрал маш-гьул я. Ялцугьрин хуьряй тир меди-цинадин илимрин доктор Вагьид Аб-дуллаев, пудкъад йис вичин пешедиз гайи машгьур хирург-онколог, Калуга областдин кьилин онколог я.

Анжах са жуван уьлкведа кІвалах-завач бажарагълу лезгийри. США-да яшамиш жезвай Видади Юсибов Азербайжандин Къебела райондин лезгийрин Эмирван хуьряй я. Биоло-гиядин илимрин доктор, трансгенный технологийрин рекъай пешекар ада Пенсильвания штатда Томас Джеф-ферсонан университетда, цІийи дар-манар арадал гьизвай Фраунховер-дин молекулярный биотехнология-дин центрда кІвалахна, гуьгьунлай адакай и центрдин директорни хьа-на.

КцІар райондин Ясаб-убадай тир медицинадин ва философиядин илимрин доктор Жавид Къазиев Сре-диземноморский гематологиядин ин-ститутдин директор я. И рекъай ам Италияда виридалайни хъсан пе-шекаррикай сад ва дуьньяда авай кІарабдин мефт пересадка ийиз алакьзавай кьуд духтурдикай сад яз гьисабзава...

Патараллай лезгияр... Гьатта сад масадал гьалтайла, мугьмандиз атайла жузадай адет ава: патарал-лайбуру гьикІ я? Гзаф ава абур, саки гьар са хизандай - патараллай лез-гияр. Хайи чиливай яргъара яшамиш жезвай абур чеб авай чкайра милли адетар, меденият, чІал хуьз алахъза-ва. Абур чеб авай чкайра халкъ хьиз амуькьун патал тешкил жезва.

Абурухъ чеб буржлу тирдан гьисс ава, кьилдин инсанрин вилик ваъ, вичиз гагъ-гагъ «гьвечІи ватан» лу-гъузвай хайи чилин вилик. Адахъ га-лаз абуру алакьаяр атІузвач. Неин-ки алакьа хуьзва, куьмекарни гузва. Адет яз, чІехи дуьньяда мумкинви-лерни гзаф я, абурулай артух крар алакьни ийизва. Алакьайдан нети-жайрикай хайи чилелни агакъзава. Ктабда муьквал-муьквал ихьтин га-фар гьалтзава: «Жумарт ватанэгъ-лиди хайи хуьр патални алакьдай

хъсанвилер ийизва. ИкІ, ада хуьруьз газ гъана, куьчяр кьайдадик кутуна, сурар элкьуьрна кІевна...

Къепиррин хуьре 1980-йисуз ди-дедиз хъайи, гила Москвада уьмуьр тухузвай Гьасан Гьасанов тежрибалу юрист, политикадин илимрин канди-дат, консалтинговый компаниядин руководитель, общественный крара активист я.

Гь. Гьасанов «Леки» фонд тешки-лай ксарикай садни я. Эвелдай абур ирид авай, гьар сада фондуниз ви-чин мумкинвилериз килигна такьатар чара авуна, тайин са хилай крар ви-лик тухуз эгечІна. ИкІ, миграгьви Рус-лан Мегьдиханова этномедениятдин хилез регьбервал гузва.

Уьлкведин гьар жуьре регионра кьайдаяр хуьдай органра кІвалах-завай лезгийрикай тир старший офи-церарни тІимил авач, яракьлу кьу-ватра военачальникарни. Культура-дин хилени абур виле акьадай агал-къунрихъ агакъзава, урус ва хайи чІа-ларал кхьизвай журналистар ва пи-сателарни ава, художникарни. Гьел-бетда, вини дережадин спортсменар-ни...

«Абур чеб авай кьариблукхда ва-тандин гьава арадал гьиз алахъза-ва...» - вил акьуна ктабдин са чина. «Кьариблукх» - кьайи гаф я, адахъ га-лаз гьалтзавай «гьурбатни»... Куьгъ-не девирда ахцегъви Малла Нури шаир авай чахъ. Са кьадар йисара Ростовдай Бакудиз тухузвай ракъун рекьел, Бакуда нафтІадин мяденра кІвалахай адан «Гьурбат» шиир ре-волюциядилай вилик йисара Петер-бургда дагъустанвийри акъудзавай «Заря Дагестана» газетда чапнай. Шиирда ихьтин бенд ава:

*Гьурбатда хьайитІани женнет,
Жедач чандиз зерре леззет,
ЧІугвадай кьван дертни хифет,
ТІуьн-хьун зегьримар жеда хьи.*

«Факьир Нури жемир ваз клан, Гьурбатдикай хьана ватан», - хьлагъ-зава шаирди эхирдай. Шиирда гьат-навай залан гьисс ва шаирдин туь-къуьл фикир чи куьгъне поэзияда и темадай эсерриз лап кІевелай хас тир. Амма советрин девирда гьа-лар бинедай, тамамдаказ дегиш хьа-на. «Кьариблукх», «Гьурбат» гафа-рихъ виликан кьайивални туькъуьл-вал, жув чара, ваз дуст тежер дуь-ньяда хьунин гьисс кумукьнач. И гьа-ва цІийи Россиядани квадарнач. Лез-гидин ватан чІехи я, ам уьлкведин гьи пипІе клантІани хьурай, ада вич хайи ватанда авайди гьиссзава, гьакь-сагъ кІвалахдиз вичин вири кьуват ва алакьунар гузва, вич авай чка авай-далай гуьрчегаруник, ана уьмуьр аваданламишуник пай кутазва. Ана адалай инсанрин арада гьуьрмет кьазанмишиз, абур патал жуванди жез, гьа са вахтунда жув лезги яз амуькьизни алакьзава.

Ктаб кІелдайла, гьакьикъатдилай тафаватлу яз, Самурдин кьве патани авай лезгияр сад тир, чара ийиз те-жедай халкъ тирдан, ам вичин кьа-дим чилел алайвилини гьисс арадал кьеззва. Хайи чилин, играми ватан-дин гьисс! И гьиссдини фикир гьиз-ва: авайди туш ахьтин я кьуват, я сергьят лезги халкъ кьакьуддай. Ви-чихъ адахъ акьулни ава, кьуватни, уьмуьрдин демина са кьерехда ваъ, адан гужлу еришда вилик физвайбу-рун арада чка кьадай...

Хъсан ктаб кхьена журналист Ку-ругъли Ферзалиева.

Дуьньядин хабарар

Махсус серенжемдикай

РФ-дин оборонадин министерстводи малумарай делилралди, уьлкведин кьушунри «Орешникдивди» барбатІ авур Львовдин заводда F-16 ва МиГ-29 истре-бителар ремонт ийизвай. Заводда ВСУ-ди Россиядин яшайишдин объектрал гьужумзавай дронарни арадал гьизвай. «Пилот галачиз лув гудай аппаратар арадал гьизвай ва гьазур хьанвай суьрсет хуьзвай складар, гьакІни заводдин инфраструктура терг хьана», - ла-гьанва министерстводин малуматда.

ТІвар кьунвай министерстводи 12-январдиз малу-марай делилралди, кьушунрин «Центр» дестеди ДНР-дин Белицкое, Водянское, Гришина ва Днепропетровск-дин областдин Гавриловка ва Новоподргородное хуьре-рин мулкара ВСУ-дин гьужумдин кьве полкуниз, нац-гвардиядин вад бригададиз ягъунар кьуна. И мулка-ра Украинадин яракьлу дестейрикай са йикъан кьене 400-далай гзаф ксар хжатна.

Кьушунрин «Днепр» дестеди Запорожьедин област-дин Новобойковское хуьр азадна. ГьакІни Запорожье-дин областдин Кирово, Орехов, Юрковка ва Херсондин областдин Садовое хуьрерин мулкара нацгвардиядин бригадайриз ягъунар кьуна.

Махсус серенжем кьиле тухунив эгечІайдалай инихъ Россиядин Яракьлу Кьуватри Украинадин 670 самолет ва 283 вертолет, зенитный ракетайрин 645 комплекс, пилот галачиз лув гудай 108458 аппарат, 27074 танк ва дяведин маса машинара, РСЗО-дин 1640 машин, артиллериядин ва маса 32517 яракь, военный махсус 51537 автомашин тергна.

Гренландиядал рикІивай

гьавалат хьанва

США-дин сиясатчи Р. Файна Гренландия США-дик кутуни гьакьиндай конгрессдиз законопроект малу-марнава. «Кье конгрессмен Файна (Флоридадин па-тай) Гренландия гужуналди уьлкведик кутунин ва адаз штатдин дережа гуни гьакьиндай законопроект тек-лифна», - лагьанва абуру чукІурнавай малуматда. Ида-кай «РИА Новости» чешмеди хабар гузва.

Америкавийри гьисабзавайвал, Вашингтондиз и мулкарин игьтияж Арктикада къецепатай жедай кьур-хулувал себеб яз уьлкведин итижар хуьн патал герек я. США-дин терефди гуя и мулкара Россиядини Китайди чпин мумкинвилер геьеншарзаваз гьисабзава.

Эгер кьабулайтІа, ихтилат физвай кьанунди Д. Трамп аз остров гужуналди ва я маса кьачун патал ге-рек тир гьар гьихьтин хьайитІани серенжемар кьабул-дай мумкинвал гуда.

Кьейд ийин, Гренландия Даниядин королевстводик акатзава. 1953-йисалди ам Даниядин колония тир, ам-ма 2009-йисуз аниз вичивай вич идара ийиз жедай ва кьенепатан сиясат вичи тайинардай мумкинвал авай автономиядин дережа гана.

Милли хатасузвал патал стратегиядин важиблувал аваз гьисабуналди, Д. Трамп Гренландия Сад хьанвай Штатрик экечІун герек тирдакай идалай виликни са шу-мудра лагьанай.

Гьамишан лагълагъ

Кьалмакъалдал эхир эцигун патал гьазурнавай, США-динни Россиядин арада веревирдер ийизвай до-кументдиз талукъ яз Украинадин терефди чпин фи-кир тайинарнава. Идан гьакьиндай В. Зеленскийди телеграм-каналда малумарна.

Адан гафаралди, эхиримжи варцара дипломатви-лин жигъетдай Вашингтондини Киевди гзаф алахъунар авуна. Гуя кьалмакъал акъвазарунихъ ялзавач лугъуз, Зеленскийди нубатдин сеферда Москвадик тахсир ку-туна. Вичин фикир ада Россиядиз РагъакІидай пата аксивилер давамарун герек тирди кьейднавай гафар кхьиналди куьтягъна.

Вашингтондин тІем

Ирандик акакьдач

Иранда арадал атанвай чалпачух гьалар бязибуру Трамп геополитикадин жигъетдай авунвай хъсан гьу-жум яз гьисабзава: Венесуэладин регьбер Мадуро кьу-на, гила Гренландия вахчуникай рахазва, мадни лу-гъузва хьи, «Ирандиз азадвал хуьн патал куьмек гуз гьазур я». Ихьтин фикир «РИА Новости» чешмеда жур-налист П. Акопова раижнава.

Хиве кьазвайвал, Иранда гьам экономикадин, гьам-ни идара авунин кьурулушдин жигъетрай гьялна клан-завай кьенепатан месэлаяр авачиз туш. Пешекардин фикирдалди, США-дивай Иран сарарик кутаз жедач.

Гьазурайди - К. ФЕРЗАЛИЕВ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Цийи йис тамамдаказ вичин ихтиярда гьатнава. Идахъ галаз сад хьиз, - чи уьлкведин миллионралди агъалийриз талуьк гзаф къадар дегишвилерни. Инсандин дуланажагъдиз екез таъсирзавай яшайишдин хилен цийивилерихъ галаз чна агъадихъ танишарда.

МРОТ - 27 093 манат

2026-йисан 1-январдила МРОТ-дин (зегьметдин гьакьидин агъа кланин къадар) къадарди 27 093 манат тешкилзава. Икьван гагъди адан къадар 22 444 манат тир. МРОТ уьлкведин вири агъалияр патал федеральный законди тайинарзава, амма регионриз чпин мумкинвилерикай менфят къачуналди, вичин къадар (идалай тлимил тушиз) тайинардай ихтияр ава. Гьа са вахтунда, чи регионда климатдихъ галаз алакьалу яз районрин коэффицентарни (1,1; 1,15; 1,2 ва я 1,3) авайдал фикир желб ийиз кланзава. Ик,

абурун къадардила аслу яз, МРОТ-дин къадарни артух жезва. Мисал яз, гьуьлуьн дережадила 1500-2000 метрдин къакьанда авай района просвещенидин ва здравоохраненидин хилера зегьмет члугвазвай къуллугъчяр патал МРОТ-дин къадарди 31 156,95 манат тешкилзава. Дагъдин, чеб гьуьлуьн дережадила 3000 агъзур метрдила виниз къакьанда авай района здравоохраненидин, образовани-

Страховой пенсиядик акатзава: яшлувилин, набутвилдин гьакьиндай, кьилел иеси аламачирвилей (по потере кормильца). Страховой пенсиядин къадар (фиксированная выплата) 9585 манатдив агакьнава.

Цийи йисалай пенсиядин индивидуальный коэффицент (ИПК) патал тайинарнай къадарни хкажнава. Гила адан къадар 156,76 манат хьанва (виликдай 145,69 манат тир).

Чешмедин малуматда мадни кьейдзавайвал, пенсия хкажун патал арза гунин лазимвал авач, талуьк ксариз ам автоматически хкажнава.

Хьсан мадни са хабар гуз кланзава. Ик, 2026-йисан 1-январдила вад ва адалай гзаф аялар авай дидейри-вай пенсия цийикла гьахъ-гьисаб авун патал арза вугуз жеда. И карни гьам республикадин муштерийрихъ галаз кьвалахдай къуллугъра, гьамни «Госкьуллугъар» порталдик менфят къачуналди кьилиз акъуддай мумкинвал ава.

«2026-йисуз гзаф аялар авай дидеяр патал къуватда гьатдай и дегишвал - им гзаф аялар авай хизанрин гьакьиндай гьукуматдин кьетлен кьайгъударвал я. Дагъустанда виликдай пенсия тайинардайла, саки 28 агъзур дишегълидин аялар гьисаба кьунвач. Эгер 2002-йисуз стаж тайинардайла, кьве аялдихъ гелкьуьн кузавайтла, 2013-йисуз пуд аял кутунин кьарар къабулнавай. 2015-йисуз 4 аял стаждик кузавай», - гьавурда твазва Дагъустандин Яшайишдин фондунин регьбер Алжанат Загьидовади.

лар обществада яшайишдин рекъай адаптациядин ва интеграциядин къуллугърай гудай пул яз, гьакьни пуд йис тамам тахъанвай аял авай хизанар патал гьар вацра гудай пул яз, эгер хизандин къазанжи тлимилди ятла.

Винидихъ твар кьунвай чешмедин малуматрал асаслу яз, 2025-йисуз Дагъустанда 120-далай виниз хизанри дидевилин капиталдин такъатрин гьисабдай аялри чирвилер къачудай къуллугъриз гудай пул яз рекъе тунва.

- Дидевилин капиталдиз талуьк программа кардик квай вири девирда дагъустанвийрин 4 агъзур хизанди адан такъатар аялри образование къачунин къуллугърай гудай пул яз рекъе тунва. Ихътин планар авай ксари «Госкьуллугъар» порталда, МФЦ-да ва я Дагъустандин Яшайишдин фондунин муштерийрихъ галаз кьвалахдай къуллугъриз атана, арза гун герек я. Чи пешекарар кьвалахдин 5 юкьуз килигда, алава документар лазим атай кьит дуьшуьшра - 10 юкьуз. Такъатар чирвилер гудай идарайриз рекъе твазва, - кьейдзава Россиядин Яшайишдин фондунин Дагъустанда авай отделенидин пресс-къуллугъдин малуматда.

Рикел хкин, дидевилин капиталдин такъатрин гьисабдай яз пул дагъустанвийрин хизанривай образованидин вири идарайриз рекъе тваз жезва: аялрин бахчадила гатлунна, вузда клелунал кьведалди, гьатта машин гьализ

Цийи йисуз вуч дегиш хьанва?

дин, ЖКХ-дин, алишверишдин, общепитдин хилера зегьмет члугвазвайбур патал - 35 220,9 манат. Гьа ик, Дагъустандин МРОТ, федеральный закондин бинедаллаз гьисаба кьуналди ва гьар са райондин коэффицентдиз зарбна, арадал кьезева. Эгер райондихъ коэффицент авачтла, МРОТ-дин къадарди, винидихъ кьалурнавайвал, 27 093 манат тешкилзава.

Мисал яз, Къурушар гьуьлуьн дережадила 2 560 метрдин къакьанда авай хуьр я. И чкадиз талуьк тир 1,2 коэффицент фикирда кьурла, МРОТ-дин къадарди 32 511,6 манат тешкилзава. Амма мажиб гудайла, идакай НДФЛ къазва, гьилиз лагьайтла, 28 285,10 манат кьведа.

Рикел хкин: зегьметдин гьакьидин агъа кланин къадарда аваз пул гьукуматдин кьвалахал гьафтеда 40, яни юкьуз 8 сятна, зегьмет члугвазвай касдиз гузвай агъа кланин мажиб я. Идалай тлимил гудай ихтияр анжах кьве дуьшуьшда ава: эгер зур ставкадал (полставка), яни гьафтеда 20, йикъа 4 сятна, кьвалахзаватла МРОТ-дин са пай гуда ва я касди кьвалахнавач, мисал яз, азарлу хьанва, ихътин дуьшуьшда адаз мажиб тлимил кьведа, амай пул Яшайишдин фондунин, азарлу хьунихъ галаз алакьалу яз, «больничный чарчай» пособие гуда.

Амай дуьшуьшра вацран мажиб МРОТ-дин къадардила тлимил гун законсузвал я ва работодатель жавабдарвилз члугвадай ихтияр ава.

МРОТ-дихъ галаз сад хьиз, гьар йисуз регионда яшмиш хьун патал (яни яшайишдин кьвалин гьакьни, тлуьниз ва парталдиз лазим тир пул фикирда кьуналди) пулунин агъа кланин къадарни (прожиточный минимум) тайинарзава. Ик, Дагъустанда 2026-йис патал адан юкьван гьисабдин къадарди 17 234 манат тешкилзава. Гьа са вахтунда зегьмет члугваз жедай агъалияр патал адан къадар 18 785 манат, пенсионерар патал - 14 821 манат ва аялар патални - 16 717 манат я.

Кьейд авун лазим я хьи, регион патал тайинарзавай пулунин агъа кланин къадардила гьукуматди гузвай пуларин къадар аслу я: тлимил таъминвал авай хизанар патал пособири, пенсийрин, аялрин пособири, кредитрихъ галаз алакьалу яз гьар вацра къазвай такъатрин.

Пенсияр хкажнава

Алай йисан январдин вацран пенсияр республикадин саки вири пенсионерив агакьарнава. Чехи паюнив - гьеле алатай йисан эхирра. Ик, Россиядин Яшайишдин фондунин Дагъустанда авай отделенидин малуматдал асаслу яз, 1-январдила страховой пенсиядин къадарни 7,6 процентдин хкаж хьанва. Гьа гьисабдай яз, - кьвалахзавай ксарин пенсияни.

Агъадихъ чна «Госкьуллугъар» порталдикай менфят къачуналди, арза гудай кьайда кьалурзава:

- ▶ *«Пенсиядин къадардин цийикла гьахъ-гьисаб авун»;*
- ▶ *Пенсиядин жуьре кьалурда (яшлувилз килигна ва я инвалидвилухъ галаз алакьалу яз);*
- ▶ *Бинедин ерида хьагъун герек я: «Иное основание».* Ачух хьайи чкада (поле) *«Стаждик аялрихъ гелкьвей вахт алава хьуьуналди пенсия цийикла гьахъ-гьисаб авун» кьалурда ва вири аялрин фамилияр, тварар, бубадин тварар, хайи йисар кхьиди;*
- ▶ *Арзадихъ аялар хунин гьакьиндай шагьадатнамайрин сканироватнавай копияр галкьурда.*

Алуькнавай йисалай, эгер аялдихъ са йисни зуралай тлимил тушиз гелкьезваз хьайитла, гьар са аялди талуьк яз дидедиз пенсиядин коэффицентарни цийи кьайдада тайинарда: сад лагъай аялдихъ гелкьуьнай - 2,7; кьвед лагъай аялдихъ - 5,4; пуд ва адалай гуьгъуьнин аялрихъ - 8,1.

Кьейд авун лазим я хьи, цийи кьайдаяр 2026-йисалай пенсиядиз экъечзавай, гьакьни пенсия фадлай къачузвай дидеиз талуькбур я.

Дидевилин капитал

Алай йисан 1-февралдила къуватда гьатзавай къанунрин бинедаллаз дидевилин капитал 6,8 процентдин хкажда. Адан къадар агъадихъ галайди жеда:

- ▶ 737,2 агъзур манат — сад лагъай аял хьайила;
- ▶ 974,1 агъзур манат — кьвед лагъай аял хьайила, эгер ам къачунвачтла;
- ▶ 236,9 агъзур манат — кьвед лагъай аял хьайила алава яз гузвай пул, эгер сад лагъай аял хьайила, дидевилин сертификат къачунвачтла.

Малум тирвал, кьенин юкьуз дидевилин капиталдин такъатар 5 хиле харж ийиз жезва: яшайишдин шартлар хьсанаруниз, аялар патал чирвилер къачудай къуллугърай гудай пул яз, дидедин гележегдин пенсия патал, инвалид ая-

ва къецепатан члалар чирдай курсар, яратмишунрин рекъай тарсар, спортдал машгул хьун, репетиторрин къуллугъар патални. Кьилинди чирвилер гудай идарадихъ лицензия хьун я. И такъатрин гьисабдай яз образованидин къуллугърай пул хизанда авай гьар гьи аялдин паталай хьайитлани гуз жезва, анжах 25 йисалай виниз алатнавай аялар иник акатзавач, клелунин идарани Россияда аваз ва лизенция аваз хьун шартл я.

Гьа са вахтунда, образованидин къуллугърай гузвай пул яз и такъатар анжах аялдин 3 йис тамам хьайидалай къуллугъ рекъе тваз жеда. Амма иник школадиз фидалди яшдин идарайриз гузвай пул акатзавач. Анриз лагъайтла, сертификатдин такъатар аял хайивалди рекъе тваз жезва.

ЗАГС-дин къуллугърин гьакьиндай

2026-йисуз ЗАГС-дин органрин кьвалахда еке дегишвилер кьиле фида. Абур гражданвили гьаларин актарин записар рекъемрин реестрдин кьайдадал (цифровая реестровая модель), яни чарчин документрилай электронный реестрдал, элячлунихъ галаз алакьалу я.

Ик, алай йисалай некаягъ авунин, инсан кьинин, бубавал тестикъарунин, твар дегишарунин гьакьиндай шагьадатнамайер электронный жуьрединбур гунал элячда. РФ-дин юстициядин министр Константин Чуйченкоди хабар гузвайвал, чарчин документрикай анжах тек сад - аял хунин гьакьиндай шагьадатнама - амуькда. ЗАГС-дин органрин кьвалахда рекъемрин технологияри виниз тир дережа къада, ида гражданвили гьаларин актар регистрация авун реестрдин кьайдадал элячлун акьалтлардай мумкинвал гуда. Министрдин гафаралди, и кьайдади чарарин документооборот тлимиларда ва гележегда ЗАГС-дин органрин къуллугъар тамамдаказ электронный кьайдадал элячлун таъминарда.

«Чарчин документдин лазимвал амуькдач, ЗАГС-дин лазим тир вири делилар государстводин Сад тир реестрда жеда, - кьейдзава К. Чуйченкоди. - Чарчин документрикай анжах аял хунин гьакьиндай шагьадатнама амуькда, гьикл хьи, бязи дуьшуьшра ам 14 йисал кьведалди яшда авай аялдин личность тестикъарзавай документдин ерида лазим жезва».

Ик, цийи кьайдайралди, гила агъалидивай ЗАГС-дин Сад тир реестрдай (ЕГР) лазим выписка чарчин документ яз ва я электронный кьайдада къачуз жеда. Гьа са вахтунда ЗАГС-дин органри виликдай ганвай шагьадатнамайари къуватда амуькзава. Абурни, цийибурухъ галаз сад хьиз, лазим члавуз ишлемишиз жеда.

Сифте йикъалай къуватда гъатнава

Жасмина САИДОВА

Алукънавай 2026-йиса россиявийриз неинки суварар ва ял ядай йикъар, гъакни уьлкведин агъалияр патал важиблу са жерге дегишвилерни гъана. Абурукай бязибур цийи йисан сифте йикъалай къуватда гъатнава.

НДС хкажун

Алукънавай йисан 1-январдила уьлкведин мулкунал НДС-дин асул ставка 20-далай 22 процентдал къван хкаж хъанва. Идахъ галаз алакълу яз, пешекарри гъар жуьредин фикрар раижзава. Бязибуру гъисабзавайвал, НДС хкаж хъуни муштерияр патал кьиметар 2 процентдин багъа хъунал гъида. Муькуьбурун фикрдалди, базар азад-даказ гуьжетунин шартлара аваз хъун себеб яз, шейэрин кьиметар садлагъана хкаж жедач.

Къейд ийин, яшайиш патал важиблу метягъ - недай суьрсет (месела, як, нек, какаяр, ягълу, фу, члахар ва ик! мад), дарманар ва медицинадиз талукъ, гъакни аялрин шейэр патал къезил ставка 10 процентдин къадарда аваз амуькъда.

2026-йисалай башламишна НДС (алава хъувунвай кьиметдилай къачузвай налог) 20 миллион манатдилай гъаф къазанжи атайла гуниз мажбур жеда (икъван члавалди - 60 миллион манат), 2027-йисалай - 15 млн ва 2028-йисалай - 10 миллион манатдилай гъаф къазанжидилай.

1-январдилай цийи автомашинрин, гъакни кудай шейинин акцизрин кьиметар юкъван гъисабдалди 5 процентдин багъа хъанва. Идахъ галаз сад хъиз машинар технический рекъяй ахтармишунин кьиметарни багъа жеда. Санлай къачурла, уьлкведин мулкунал и рекъем тахминан 9,7 процентдиз барбар хъун гуьзлемишзава.

Мугъманханайра чкаяр къунин къайдаяр

2026-йисалай Россиядин мугъманханаяр цийи къайдайрал элячда. Гила мугъманриз анра чкаяр водителвилин шагъадатнамадин куьмекдалди регистрация ийидай ихтияр ава. Цийи къайдайралди, мугъманханаяр аниз къвез кланзавай кас са суткадин вахтунда гуьзлемишиз акъвазун мажбур я - планда къалурнавай вахтунилай башламишна къвед лагъай йикъан тайин тир сятиналди. И вахт алатдалди къунвай чка (бронь) азаддай ихтияр абуруз амач. Месела, идалай вилик мугъманханайриз заминвал авачиз виликамаз чкаяр чара ийидай ва, эгер тайинарнавай сятиналди мугъман агак тавуртла, ам чкадикай магърумардай ихтияр авай.

Идалайни гъейри, эгер туристди, вичи виликамаз къунвай чкадикай мугъманханадиз къведай югъ алукъдалди отказ авуртла, ганвай гъакни адав тамам къадарда аваз вахкуда. Эгер ада виликамаз къунвай чка азадзавайдакай геж хабар гайитла ва я мугъманханадиз геж агакълатла, я тахъайтла гъич атаначтла, адавай анжах са суткадин (адалай гъаф - ваъ) гъакни къачуда.

Идалай виликни хъиз, мугъманханайрин хиве пулсуздаказ тади куьмекдин къуллугъдиз эвер гунин, аптечка вугунин, чарар (корреспонденция) агакъярунин ва лазим вахтунда ахварай авудунин мажбурнамаяр ама. 2026-йисан 1-мартдилай абуру гъакни квал къунвай ксарив танометр-ни вугун лазим я, амма мугъманар ргар целди таъминарунин мажбурнама абурун хивяй акъуднава.

2026-йисан 1-январдилай Россиядин мад къуд шегъерди туриствилин налог къачуз башламишда: Воронежди,

Курскди, Нижний Новгородди - 2 процент, Самаради - 1 процент.

Россиядин туриндустриядин союзди 2025-йисан сифте кылелай ихтин налог уьлкведин 63 регионда авай 754 муниципальный тешкилатда кардик кутунва.

Рекъерин цийи лишанар

1-январдилай Россияда рекъерин 60-далай гъаф цийи лишанар ва къулар ишлемишиз башламишда. Абур пияда къекъевезвайбурун хатасузвал хкажунихъ, экологиядин кьетленвилер гъисабдиз къачунихъ ва шегъердин муракаб шартлара рекъерин гъерекат тешкилунихъ элкъурнава. Ик! пайда жеда:

- «Гъакъидихъ акъваздай чка» лишан патал цийи пиктограммалар: «приложенидин куьмекдалди гъакъи гун», «SMS» ва масабур, абур кылди къачур графикадин лишанар яз гъисабда;

- «къаткай разметка» ийиз тежезвай чкайрал «Стоп-линия» лишан эцигун;

- «автомашинар куьгъне хъуникай хуьн ва абурун къулайвал хкажун патал «Теби тушир къантлардилай элячдайла теклифзавай йигинвал» лишан;

- хъсандаказ ван текъевезвай инсанрал фикир желб авун патал «Биши пешеходар» къул.

Водителвилин ихтиярар

2026-йисан 1-январдилай водителвилин шагъадатнамаяр къуватда жедай вахт вич-вичелай давамарунин къайда къуватдай веъенва. Россияда ам эхиримжи пуд йисан вахтунда ишлемишиз хъанай ва ам 2022-йисан 1-январдилай 2025-йисан 31-декабрдалди чпин вахт алатнавай шагъадатнамайриз талукъ тир. Ишлемишдай вахт и вахтунда акъалтнавай шагъадатнамаяр гъакъикъибур, яни къуватда авайбур яз мад гъисабдач. 2026-йисан 1-январдилай водителвилин шагъадатнамаяр адетдин жуьреда - цлуд йисалай са сеферда дегишарда.

Цийи шагъадатнама къачун патал герек жеда: тайин къайдадин медсправка, куьгъне шагъадатнама, паспорт ва государстводин пошлина ганвайди тестикъарзавай документ - риклел хкин, 2025-йисан сентябрдилай адан кьимет хкаж хъанва. Ик! пластикдин бинедаллаз гъазурнавай водителвилин шагъадатнама гунай гила 4 агъзур манат къачуза (икъван члавалди - 2 агъзур манат), международный водителвилин шагъадатнамадай - 3 агъзур манат. СТС-дай пошлина пуд сеферда багъа ва 1500 манатдиз барабар хъанва. Цийи жуьредин праваяр къачун патал гила агъзур манат гун лазим жеда, цийи СТС - 4500 манат.

ЖКХ-дин тарифар

Яшайишдинни коммунальный къуллугърай гузвай гъакъи Россиядин мулкунал, адет яз, хизандин бюджет патал бегъем эсер ийидай харжи я. Алукънавай йисуз, гъукматдин къярардин бинедаллаз, уьлкведин мулкунал ЖКХ-дин къуллугърай тарифар къве сеферда хкажда: 1-январдилай ва 1-октябрдилай. Январдилай тарифрин къадар уьлкведин вири регионар патал сад хъинди жеда ва 1,7 процент тешкилда - гъавурда твазвайвал, им НДС-дин къадар 2 процентдин хкажунихъ галаз алакълу я. Октябрдилай тарифрин кьиметар виле акъадайвал багъа жеда: Ставрополдин крайда абур 22 процентдин, Дагъустанда - 19,7 процентдин, Тамбовдин областда - 17,5 процентдин, Москвада 15 процентдин хкажда, Хабаровский крайда ва Чукоткада -

тахминан 8 процентдин. Эхиримжи йисарин тежриба фикрда къуна пешекарри гъисабзавайвал, гъакъикъи кьиметар гъукматди тайинарнавайдалай гъатта 1,5-2 сеферда багъа хъун мумкин я.

Гъакни, алукънавай йисан 1-мартдилай ЖКХ-дин къуллугърай гъакъи гунин вахт 5 йикъан яргъл веъеда. Ик! алатай вацран къуллугърай гъакъи гунин вахт алукънавай вацран 10 лагъай ваъ, 15 лагъай йикъал къван хутахда. Гъакъи гунин гъакъиндай шагъадатнама агакъярунин вахт - алукънавай вацран 5 лагъай йикъал къван. И вахтар вирибур патал сад хътинбур жеда: месела, гъаф квартирайрикай ибарат тир квалерин икъярра къалурнавай маса вахтар амуькъдач - ихтин мумкинвал РФ-дин яшайишдин кодексдай акъудда.

Гъакъидикай магърум жедач

2026-йисан 1-январдилай 2028-йисан 31-декабрдалди чпи-чеб кваллахдалди таъминарзавай агъалийриз, эгер чеб азарлу хъайитла, я тахъайтла багъри касдихъ гелкъуьн лазим ятла, гъакъи гудай больничный отпуск къачудай ихтияр ганва. Идалай вилик пешекар къазанжйрилай налог гузвай ксаривай больничный лист анжах ИП-дин (къилдин карчи) дережада аваз къачуз жезвай - алатнавай йисан яшайишдин страхованидин вири взносар вахтунда гунин

шартлуналди. 2026-йисалай чпи-чеб кваллахдалди таъминарзавай агъалийриз хъягъдай мумкинвал ганва: яшайишдин страхованидин взносар виликдай хъиз тагун ва я уьлкведа кардик кутунвай тежрибадин иштиракчи хъун.

Больничный отпускдиз экъечдай мумкинвал хъун патал чпи-чеб кваллахдалди таъминарзавайда 2027-йисан 30-сентябрдалди «Госкъуллугърин» ва я «3и налог» сайтдин куьмекдалди гуьгъуьлудаказ страхованидин гъакъиндай арза гун лазим я. Взносар календардин алукъзавай вацралай гуз башламишда, пособияр къачудай мумкинвал 6 вацралай жеда.

Квалерин тиварар - урус члалал

2026-йисан 1-мартдилай яшайишдин объектриз тиварар гунин ва квалерин рекъемрин паспортрин цийи къайдаяр кардик кутада. Эцигунарзавайбур яшайишдин квалерин, кварталрин, тлимил мертебайрин комплексрин тиварар, рек-

лама ийидайла ва я муштерийрихъ къекъведайла, анжах кириллицадалди кхьиниз мажбур жеда. Ачухдаказ чапзавай малуматрин вири материалар урус члалалди ва Россиядин халкъарин члаларални таржума ийидай мумкинвал аваз туькълурун лазим жеда.

Риклера амуькда

Чн мухбир

Алатай йисан декабрдин эхирра Махачкъалада, Дагъустандин профсоюз-рин квалле, Россиядин машгъур тележурналист, публицист, халис ватанперес Аликбер (Алик) Абдулгъамидован экуь къамат риклера хуьниз талукъарнавай журналистрин квалахрин конкурсдин нетижаяр къуна.

Аликбер Абдулгъамидовичан уьмуьрдикай, яратмишунрикай, пешекарвилини члехи агалкъунрикай адан дуст, РД-дин профсоюзрин федерациядин председатель Абдула Мегъамедова гегъенш суьгбет авуна. Журналистрин квалахдин юлдашрин, мукъва дустарин, адавай ДГУ-да пешекарвилини чирвилер къачур, чеб Алик Абдулгъамидован ученикар яз гьисабзавайбурун, государстводин, жемиятдин деятелрин риклеп хкунар гъалаба кутадайбуру хъана. Абурун риклин сидкъидай ийизвай рахунрай Аликбер Абдулгъамидов гьихтин къетлен, чешне къачуниз лайихлу килихдин, члехи бажарагъ авай, гьахлувал патал гъараз авачиз, эхирдал къван фидай женгчи, вафалу дуст тиртла ва Дагъустан гьихтин багъа инсандикай, ватанпересдикай магърум хъанатла, аквазвай.

Москвада яшамиш жезвай алим-физик, МФТИ-дин преподаватель, Низами Абдулгъамидовича члехи стхадин аял вахтар, итижлу вахъияр риклеп хъана ва

адан тварциз гьуьрмет авуна мярекатдиз атайбуруз сагърай лагъана.

Гьакъикъатдани, Аликбер Абдулгъамидова Россиядин лап хъсан журналистрин жергеда вичин лайихлу, вини дережадин чка къазва. Дагъустандин журналистикада ада вичин тамам девир туькьурнава. Дагъустандин журналистикой анжах са Алик Абдулгъамидовахъ, агъзурдалай гзаф инсанар залукда къунвай террористрин юкъваз гъахъна, абурун башчи Салман Радуеваз суалар гудай жуьрэт хъанай. Вич вуж ятла лагъана, журналистди адавай хабар къунай: «Чун хъсан къуншияр я. Дагъустан гьаклани четин гьалда авайла, куьне чал вучиз гьужумна?» А члалай инихъ 30 йис алатнаватлани, гзафбурун риклеп алама, инсандин уьмуьр са куьнайни таквазвай, инсафсуз, яракълу террористди микрофон гьиле авай журналистрин вилик вич гьахлу ийиз гьихтин алахъунар авунайтла. Къизлярдин ивиар экичай вахъияра террористри къунвай аяларни дишегълияр азад авун патал абурун чкадал Алик Абдулгъамидов вичин гьуьгъулдалди залуквилез фенай. Гьуьгъуьнлай бомбайрик, къве патайни ягъ-ягъунрик акатайла, алапатдин дуьшуьшдай хъиз ам къутармиш хъанай.

Игитвилез барабар уьмуьр кечирмишай журналист, шейх Ярагъ Мегъамедан ватангъли, виниярагъви Алик Абдулгъамидован халкъдин патай тир шабагъ - гъамиша вине ва михъи яз хвейи адан твар ва хъсан крар инсанрин риклера амуькун я. Ам риклеп хуьниз талукъарнавай журналистрин пешекарвилини гъар йисан конкурсдини гъа и кардин патахъай шагидвалзава. Шад жедай кар ам я хъи, сад лагъай конкурсда «Чапдин СМИ-яр» номинациядай «Лезги газетдин» хсуси мухбир, твар-ван авай журналист, публицист Абдулафис Исмаилов лайихлу хъана. Чна чи къелемдин юлдашдиз и гъалибвал мубаракзава ва адахъ мадни еке агалкъунар хъун алхисзава.

Конкурсдин журиди виридалай хъсан макъала яз «Лезги газетдин» сайтда ганвай урус члалал хъенвай «Трагическая прелюдия к бессмертию» очерк гьисабна. Ам Къасумхуьрун лехсоздин тамухъан, килири Зейнудин Батманован уьмуьрдиз, игитвилез бахшнавайди я. Авторди гуя лугъузва: журналист А. Абдулгъамидован вири уьмуьр гъамиша риклера амуькдайдиги, игитвилез барабарди хъана.

Цийи йисан савкъат

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Цийи йисан вилик, 24-декабрдиз, Ахъегъ райондин Хуьруьгрин хуьре образованидин метлебдин важиблу серенжем кьиле фена. Хуьруьн мектебдин дараматда суварин къайдада 40 аялдиз чкаяр авай цийи бахча ачухна. Икьван члавалди лагъайтла, «Кард» твар алай аялрин бахча мектебдин куьгъне дараматда авай. Рагъметлу Молла Мегъамеда гьеле 1907-йисуз вичин чилел хсуси харжийрихъ эцигай и дарамат дуьз 100 йисуз ишлемишна, лап хаталу гьалдиз атанвай. 2007-йисуз академик Э.З. Эмирбекован тварунихъ галай школа къве мертебадин типовой гуьзел цийи дараматдиз хкана ва гъа йисуз райондин руководствомдин ва гзаф къадар мугъманрин иштираквални аваз адан 100 йисан юбилей къейднай. Куьгънеди са бубат ремонт хъувурдалай къулухъ, 2010-йисалай «Кард» твар алай аялрин бахчадиз элкъуьрна.

Бицкекар патал талукъ шартлар кими, къулайсуз дарамат ишлемишиз хъайи 18 йисан муддатда мадни пис ва хаталу гьалда авай. Фикир авурла, бицкекар патал цийи бахча эцигдай хуьре я чил, я бюджетдин такъатар авачир. Ихътин шартлара Ахъегъ райондин руководстводи лап кутугай къарар къабулна: аялрин бахча патав гвай цийи школадин дараматдиз ахкъудна, къве дестедин школа-садик тешиклна. И мураддалди сад лагъай мертеба капиталнидаказ ремонтна, бицкекар патал къулай вири шартлар яратмишнава: ксудай, къугъвадай, чирвилер гудай квалер, живевай пиццеблок, чими санузел, къецел къугъвадай махсус майдан ва ик! мад.

- Аялар - жемиятдин цуьквер, чи экуь гележег я. Гъавилий алакъдай вири хъсанвилер, дуьз тербия чна аялриз гузва. Алай вахтунда чна, хуьруьн школан аялрин бахча сад авуналди, хуьруьгъви бицкекрив вилик фидай, чирвал къачудай тарифлу шартлар яратмишнава. Гележегда куьгъне школадин дараматдин чкадал типовой, кьилди аялрин бахча эцигда ва санлай хуьр мадни авададан ийида. Гьелбетда, вири и крарин кьилин мурадметлеб жегъил хизанар хайи хуьре амуькун, школадани бахчада аялар артух хъун я, - лагъана райондин кьил Абдул-Керим Палчаева мярекатдала рахадайла.

Шадвилин мярекат Хуьруьгрин СОШ-да, Алла Жалиловадин тварунихъ галай искусствойрин школада тербия къачузвай аялри ва райондин куьтурадин управленидин гъевескар артистри концерт гуналди куьтягъ хъана.

РикI алай пешедин сагъиб

Хазран КЪАСУМОВ

М. Дибирован тварцихъ галай Герейханован 2-нумрадин умуми образованидин школада кьиле фейи «2026-йисан муаллим» Вирироссиядин конкурсдин Стлал Сулейманан райондин муниципальный паюна Цмуррин юкъван школада урус члалан ва литературадин тарсар гузвай муаллим АЛАГЪ-ВЕРДИЕВА Ракъужат Зейнудиновна гъалиб хъана. Дипломни адав муниципалитетдин Кьил Саид Темирханова шад гъалара вахкана.

Р.З. Алагъвердиева 1986-йисан 2-апрелдиз Къасумхуьрел члехи ва гьуьрметлу хизанда дидедиз хъана. 2003-йисуз руша Къасумхуьрун 1-нумрадин юкъван школа вири тарсарай лап хъсан кьиметар аваз акъалтларна.

- За келдай йисара чи школада пешедал рикI алай, гзаф йисарин зегъметдин тежриба авай гзаф муаллимри квалахзавай, - лугъузва Ракъужат Зейнудиновнади. - Абуру, иллаки урус члаланни литературадин муаллимри, пешедин устадар тир Селимова Саимат Мегъамедовнади, Магъмудова Агъабажи Нажмудиновнади зун муаллимвилел ашукъарна. Гъавилий за школа акъалтлардайла кхейи сочиненидиз «Закай муаллим-филолог жеда» лагъана кьил гун дуьшуьшдин кар тушир.

Вичин рикле авай мурад кьилиз акъудун патал Ракъужат 2003-йисуз Дагъустандин государстводин педагогвилини университетдин филологиядин факультетдик экечлна. Ана келдай йисарани чешнегу студентрин арада хъайи къасумхуьруьнви руша университет «Филологическое образование» пешекарвилей яру диплом къачуналди 2009-йисуз акъалтларна. Адаз филологиядин образованидин магистрдин дережа гана.

Р. Алагъвердиевади вичин зегъметдин рехъ 2010-йисуз Дагъустандин политехнический колледждин Къасумхуьруьн филиалда урус члалан муаллимвиле квалахунилай башламишна. Инани Ракъужат Зейнудиновнади вич чирвилер авай педагог, хъсан тешикатчи яз къалурна.

2016-2017-йисара ада Цмуррин юкъван школада акъалтзавай жегъил несилдиз географиядин тарсар гана.

Чирвилер авай, квалах алакъдай пешекарар вирирра герек я. ГьикI лагъайтла, абурун квалахдилай гъар са коллективдин, карханадин квалах вилик фин гзаф аслу я. И кар себеб яз, Ракъужат Зейнудиновнадиз 2017-йисуз районда цийиз тешиклай «Информационное агентство» МБУ-диз корреспондентдин квалахал теклифна. Къве йисан къене Р. Алагъвердиевади вич гъавурда авай пешекар, къетлен хатI авай корреспондент яз къалурна. Ам квалахдив эгечлзавай тегъерди информгентстводин руководство, квалахдин юлдашар гъейранардай.

2019-йисалай инихъ Р. Алагъвердиевади Цмуррин юкъван мектебда урус члаланни литературадин тарсар гузва.

- Эхиримжи йисара Цмуррин школада образованидин цийи ва кьенклевечи къайдаяр кардик кутунва, ана алай аямдин технологийрикай менфят къачузва, - лугъузва школадин директор Евгений Кузьминскийди. - И кар себеб яз школадиз къетлен бажарагъдин пешекаррин-педагогрин лазимвални хъана. Гъавилий иниз неинки Кьиллепатан Дагъустандин районрай, гъаклни Россиядин маса субьектрайни чирвилер авай, аялрал ва муаллимвилин пешедал рикI алай, четинвилерихъай кичле тушир педагогиз теклифна. Абурун арада Ракъужат Зейнудиновна хътин муаллим хъунални чна разивал ва

шадвал ийизва. Адан квалахдилай чун гзаф рази я.

Цмуррин инновациядин школада алай вахтунда 30 муаллимди квалахзава, 153 аялди келзава. Келунин, ахлакъдин серенжема, олимпиадайра, конкурсра ва марифатдин маса мярекатра иштиракунин рекъай школа неинки районда, ада-лай яргъарани хъсанбурун жергеда ава. И агалкъунрик Ракъужат Алагъвердиевадин зегъметдин, алахъунрин еке пайни ква.

Ракъужат Зейнудиновнади 7-10-классра урус члаланни литературадин тарсар гузва. И классрин аялри районда ва республикада тухузвай олимпиадайра, конкурсра кьенклевечи чкаяр къазва.

Кьилди къачуртла, Ракъужат Зейнудиновнади чирвилер гузвай Исламудин Улугъаева «Чан алай классика» Вирироссиядин келдайбурун конкурсдин муниципальный паюна, Фируза Аминовади «Хъуьтлугън мах», Марина Къурбановади «Вахт гъич алат тийидай», Хадижа Ягъибеговади «Михъи цин гьакъиндай къайгъударвал - гележегдин гьакъиндай къайгъударвал» лишандик кваз тухвай Вирироссиядин конкурсра, Динара Тагьирововади, Милана Ражабовади ва масабуру райондин ва республикадин школьникрин олимпиадайра гьиле авай келунин йисуз урус члалай 1, 2 ва 3-чкаяр къуна.

Р.З. Алагъвердиевади Цмуррин СОШ-дин сайтдин редакторвилини везифаярни намуслудаказ кьилиз акъудзава. 2022-йисуз школадин сайтди «Образованидин идарадин виридалайни хъсан сайт» муниципальный конкурсда 1-чка къуна.

Р.З. Алагъвердиевадихъ квалахда агалкъунрай, келзавайбуру вирироссиядин ва республикадин олимпиадайриз, конкурсриз гузаурунай ганвай хейлин грамотаяр ава.

- За са вахтундани грамотайрихъ, лайихлу тварарихъ ялайди туш, - лугъузва Ракъужат Зейнудиновнади. - Зун патал виридалайни члехи шабагъ зи гьилик келзавай аялри къачузвай чирвилер, абурухъ жезвай агалкъунар я.

Чаз малум хъайивал, Р. Алагъвердиевадин квалахдилай школадин руководство, муаллимар хъиз, аялрин дидебубаярни рази я.

РикI алай пешеди хъиз, Ракъужат муаллимдиз вичин гьуьрметлу хизандини руьгъдин таъминвал гузва. Уьмуьрдин юлдаш Сабир Шагъпазовичахъ галаз Ракъужат Зейнудиновнади ферли къве велддиз тербия гузва. Абурун аялар тир Саида Къасумхуьрун 1-нумрадин юкъван школада 8-классда, Шагъпаза 6-классда лап хъсан кьиметар аваз келзава. Абуру кьведни отличникар, районда ва республикада тухузвай олимпиадайрин ва конкурсрин иштиракчияр я.

Вахъ ви рикI алай, гзаф четин, гъа са вахтунда виридалайни гьуьрметлу муаллимвилин квалахда мадни еке агалкъунар хъурай, гьуьрметлу Ракъужат Зейнудиновна!

2026

Цэтайн тис тудбаракрай!

Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь
ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд
5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 31 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 31 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	2 9 16 23 30 3 10 17 24 31 4 11 18 25 5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 31 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 31 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 25 26 27 28 29 30 31	4 11 18 25 5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 31 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 31 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	1 8 15 22 29 2 9 16 23 30 3 10 17 24 4 11 18 25 5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 25 26 27 28 29 30 31
Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь
ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд
6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 31 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 31 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	3 10 17 24 4 11 18 25 5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	2 9 18 25 3 10 19 26 4 11 20 27 5 12 21 28 6 13 22 29 7 14 23 30 8 15 24 9 16 25 10 17 26 11 18 27 12 19 28 13 20 29 14 21 30 15 22 31 16 23 32 17 24 33 18 25 34 19 26 35 20 27 36 21 28 37 22 29 38 23 30 39 24 31 40 25 32 41 26 33 42 27 34 43 28 35 44 29 36 45 30 37 46 31 38 47
Декабрь	Январь	Февраль	Март	Апрель
ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд	ислен саласа арбе хемис жуъмя киш гъяд
7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 31 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 31 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	3 10 17 24 4 11 18 25 5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	5 12 19 26 6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31	2 9 18 25 3 10 19 26 4 11 20 27 5 12 21 28 6 13 22 29 7 14 23 30 8 15 24 9 16 25 10 17 26 11 18 27 12 19 28 13 20 29 14 21 30 15 22 31 16 23 32 17 24 33 18 25 34 19 26 35 20 27 36 21 28 37 22 29 38 23 30 39 24 31 40 25 32 41 26 33 42 27 34 43 28 35 44 29 36 45 30 37 46 31 38 47	6 13 20 27 7 14 21 28 8 15 22 29 9 16 23 30 10 17 24 11 18 25 12 19 26 13 20 27 14 21 28 15 22 29 16 23 30 17 24 18 25 19 26 20 27 21 28 22 29 23 30 24 31 25 26 27 28 29 30 31

Майрудин БАБАХАНОВ,
Дагъустандин халкъдин шаир

Камалат

(Рекьерин дафтаррай)

Векьеларвидин

КЫН

Алкьвадар Гьасан эфенди пара камал-лу кас хъана. Садра Векьелрилай са касдин балкӀан, хух авуна, кьенерар кьатӀна, катда. Къекъведа иеси балкӀандихъ - жагъидач. Михъиз къекьерай акъатна язух. БалкӀан раб туш, эхирни Цмурдилай суракъ акъатна. Гваз хтана иесиди балкӀан, кьуншиярни алаз, - мад ви кӀулай эвчӀайтӀа, зун итим тахъуй! - кын кьуна. Фикир тавуна кьур кын тир. Гьикьван ацукьда балкӀандин кӀула. Иифни хъана, эвчӀнач итим.

- Яда, фикир тавуна акъатай са гаф я, эвчӀна ахлад жуван кӀвализ, - меслят къалурдайбурни тӀимил тушир. Амма итим вичин кьинел кевиз акъвазнавай.

Эхирни, кьунши Алкьвадар хуьруьз фе-на, Гьасан эфендидивай са меслят тӀалаб-дайвал хъана.

Эверна акъудна камалдар кӀвалей, ачухна адаз кардин тегьер. Хъвер акатна адан пӀузаррик.

- Дуьньядал виридалайни чӀуру кар бурж хъун я, хва! Эгер вуна завай, - гъада-лайни пис кар авани? - жузуртӀа, за жаваб гуда: эхъ, гъадалайни кын кьун пис я!

И ихтилатрик кваз тухвана атлу вичин гъятдин килевай хатрут тарцик.

- Гила эвчӀ! - буйругъна.

- ГьикӀ эвчӀда, буба, за кын кьунва эхир?

- На балкӀандилай эвчӀдач лагъан-ва. Вун балкӀандилай тарциз акъахзава - эвчӀзавач. ТарцӀай чилел эвчӀ, - тежер кьван шадарна ада векьеларви...

Мугъман

Са кас мугъмандиз атана, нез-хъваз ацукьна вичиз са югъ, кьве югъ - хъфидач. КӀвалин иесидивайни са кӀвалахни жезвачир: мугъмандихъ галаз кӀвале ацукьна кӀанзавай эхир.

Пуд лагъай юкьуз иесидивай эхиз хъхъанач.

- Валлагъ, чан стха, вун хъфенайтӀа хъсан жедай - кӀвале авай папан рикӀ ништа гьикӀ аватӀа.

- Чухсагъул, хванахва. Зани а кардикай фикирзавай. Эхир кье папаз вичизни иниз ша лагъана хабар ганва за, - жаваб гана мугъманди.

Чувудни лезги

милица

Дербентда са гъятда чувудни лезги милица яшамиш жезвай. ГьӀ чӀавуз акуртӀани, чувудди адаз «ахшам хийир, лезги хванахва!» лугъуз салам гудай. Экуьнахъни, нисинихъни, нянихъни. Хъел кьведай милицадиз.

Са экуьнахъ, нубатдин салам гайила, элкьвена милица чувуддал:

Къадир КЪАДИРОВ

Шимерик цеквер

Москвадин университетда кӀелзавай Ареб муьгълетрин вахтунда ватандиз, Усугъчайдал хтанвай. Ам Мусаиб халудин хайи хтул жезва. Атана Мусаиб халу яргъарай хтанвай вичин хтулдиз хваш-беш ийиз. Ацукьна чӀехи айвандик хъвазва туьнт чар. Ихтилатрал рикӀ алай Мусаиб халуди кӀелунрикай, Москвадикай, ана авай духтуррикай, дуьньядин гъаларикай хабарар кьазва. Аребани галай-галайвал жавабар гана, вичини халудивай хабарар кьуна: кефер-гъалар, кӀвалахар, цийивилер.

- Амай вири хъсан я, чан хтул, - лугъуза Мусаиб халуди, - анжах зи вилер зайиф хъанва, хъсандиз акъазмач.

- Ламран хва, вуна никай зарафатар ийизвайди я, экуьнахъ «ахшам хийир» лугъуз? - кьуна Мардахаян хуруяр.

- Акъваз, я стха, туьнт жемир, вакай ни зарафатар ийизва? Вун акурла, зи вилерал мичливал акъалтзава, гъавилей юкьузни «ахшам хийирар» лугъузва...

Аса гвай Наполеон

И йис хътин чӀимелди белки садрани хъанач жеди. Иллаки ЯркӀи пата. Такъвай югъ авач. Экуьнахъ, аквада ваз, рагъ ава, нисинихъ цав чӀулав жез башламишда, нянихъ - тӀурфан. Ва я аксиба - экуьнахъ кьваз, няниз - рагъ кьвез.

Куьрелди, такъвай югъ авач. Кимел итимри ихтилатарзава. Куьне фикирзава квекай? Гьелбетда, гъавайрикай.

- Экуьнахъ дуьньяда авай кван вири цифер Цаванда кӀватӀ жезва. Совещанидиз. Гьиниз фидатӀа, меслятар ийиз. Сад-къвед инихъ-анихъ алатда, амайбур вири ина акъвазнава. Санихъни чӀарни юзан тийиз...

- ЦӀи векьерни ягъиз жедайди туш, ктӀида...

- Картуфарни ктӀидайди я...

- Асивилей Аллагъди гузвай жаза я... Зи сивей мез аватнай, мискӀин куьтягъ лугъуз, - аса чиле эцязова Рабадан бубади.

И ихтилатрик кумаз, агъадихъай нинияр хъиз безетмишнавай тӀваларни гваз аялар акъатна:

- А Гуни, Гуни, чан Гуни...

Эхирдай вирида сад хъиз:

- Рагъар-варцар инихъди,

Цифер-марфар анихъди...

- Исятда, исятда, - аса чиле эцязова Рабадан бубади. - Цаварин вил и квез кьве лахъу кака гунал алай! Исятда хъякъда! Кафиррилай хъайи кафирар!

- Бес вуч ийида, я Рабадан буба? - хуькуьрзава адак вилери цӀарцӀар гузвай Чигира.

- МискӀин куьтягъ лагъанайни за? - вичин даллай язава кьуьзека.

- Лагъанай, лагъанай... Куьтягъда ам чна. Исятда вуч ийида?

Садани чуькьни ийизвач. Кьуьзекани. Бирдан кевиз, кьвала гъуд эцӀгъайда хъиз:

- Хъфена якӀв гваз хъша! - къарагъна ам кӀвачел. - Хци якӀв.

Квалер патав гвай Магъмуд, кӀилел пенжекни кьуна, хъфена. Гваз хтана. Рабадан бубадив вугана. Вичи-вичик мурмурар ийиз, тупӀалди ахтармишна якӀвун хчивал. Ахпа мурз винеллаз эцигна ам марфадик. Кимин вилик квай асфальтдал. Мурчал аватзавай стӀалар якӀву гьасятда атӀузва.

Гъа икӀ са кьве декьикъа кван давам хъана. Анжах кьве декьикъа. Ахпа... аламат! Марф хъякъна. Рабадан буба, чуькьни тавуна, куьчедай агъуз вичин кӀвалералди хъфена. Гъалибчи хъиз.

Наполеон хъиз.

Аса гвай Наполеон.

Нажмудин ШИХНАБИЕВ

Самоизоляция ва я куьгъне цӀийи йис

(Юмореска)

Дивандал кьатканвай Ханлара патав гвай гъвечӀи столдал алай, акъваз тийиз шаир Сажидинан «Вун накъ вучиз атаначир» мани язавай телефон кьачузва.

- Алло, вуж я зенг ийизвайди?

- Ам зун я, Беглер я. ГьикӀ киле физва ви самоизоляция?

- Агъ, вун сагърай, Беглер. Вунни хъаначиртӀа, зун дарих хъана рекьидай. Я са рахадай кас авач, я илифдай дустар авач. Жуван хушуналди кӀвалин дустагъ киле тухузва.

- Я Ханлар, бес ви паб авачни кӀвале, гъадав рахада ман.

- Яда, за ваз вуч лугъун. Гъар са чӀехи сувар алуькайла, ам вичин дидедин патав физвайди я. АтӀа кино авай-е, гъана хъиз зи пабни гъар йисуз 31-декабрдиз дидедин кӀвализ фин адет хъанва. За цӀийи йис кылди кьабулзава. Вишни кьабулзава, къайи шишни.

- Бес гилани ви паб хтанвачни, кье 12-январь алуькнава?

- Я дуст кас, ада пул тагудай отпуск кьачунва 15-далди. Без содержания лугъуда-е урусдалди. Заз машат тахъуй лугъуз.

- АкӀ ятӀа, вун ялгъуз я ман. Куьтягъ хъаначни цӀийи йис къаршиламишна?

- Куьтягъ жезвай-е... Бес мад куьгъне цӀийи йисни жуьгундихъ атана акъвазнава. Гъам ни кьабулда?.. За, за... Ханлара.

- Кылди хъваз ксуз жедани? Эхир мус хъуй?

- Яда, за ваз чинеба лугъун, чарабуруз лугъумир. Кылди авач-е. КӀвалин вини киле сад мад ава. Гъамани дивандал ала, захъ галаз хъвазва, амма Роспотребнадзорди кьалурнавай мензил хуьзва.

- Маскаяр, бегълеяр алани?

- Ваъ, яда. Вуна гила ягъанатарзава. Маска алаз эрекъ, чехир, пиво хъваз жедани? Адай я тӀеквен кванни авач сиве цадай.

- Я Ханлар, икьван чӀавалди ваз недайди ни гъазурзава? Заз чизва, вавай са хуьрекни, са ширин чай квачиз, гъазуриз жедайди туш.

- Сагърай зи паб. Ада, и кар чиз, верчерни, балугъарни чрана, аш-затӀни авуна, са катулдавай картуфарни рганвайди я. Лап и вацра бес жедайвал.

- Яда, а ви мугъман вуж я вахъ галаз тӀуьн-хъун ийизвай.

- Валлагъ, Беглер, вуна зун айибмир, ам заз чидайди туш. Гъа 31-декабрдилай авайди я.

- Бес куьн рахазвачни?

- Рахазва... Анжах са зун я ман рахазвайди. Чидач, ам лалди яни, тахъайтӀа бишиди. За гьиле рюмка кьурвалди, гъадани кьада. За хъвада, гъадани хъвада. За закуситда, гъадани, Анжах рахадач. Вуж я, вуж туш чидач. Нез, хъваз ксузва.

- Бес икьван йикъара чарадан кӀвале жедани? Белки ам угъри я жеди. Я тахъайтӀа...

- Ваъ, ваъ, Беглер. Ам пис кас туширди акъазва. Гзаф секин кас я. Мад мугъмандиз «ахлад» лугъуз жедани?

- Я Ханлар, ерли рахан тийидай инсан жеч эхир. Адан фикир вуч ятӀа чирна кӀанда.

- Ингъе, гъа за вуч авуртӀа, гъадани тикрарзава. Зун къарагъда, гъамни къарагъда, за сад язава - гъадани. Аламатдин мугъман я.

- Анай манидин ван кьвезва хъи!

- Ам телевизор я, чкадин телевидендайд концерт гузва. Яда мад са аламат ава, ам ерли телевизордиз килигзавайди туш.

- Бес ам квез килигзава?

- Залай вилер алудзавайди туш. Чидач, вич галачиз за кылди хъваз кичӀезватӀа.

- Жеч, я стха! Гила ада вучзава?

- Са затӀни, килигзава заз кац хъиз.

Зи гьил рюмкадал физва, гъадани. За мубаракзава куьгъне цӀийи йис, гъадани...

- Бес вуна ам рахадайди туш лагъаначирни?

- Адай ван акъатзавач, амма зи чӀалар ахъайзава. Къала кван, зун адан патав фин кван садра... Иоъ...амни зал кьвезва.. И гавурдин келледал са путулка гьалчин кван...

- Ам вуч ван я? Гуьзгуь хайи хъинди яни?

- Гуьзгуь хун хъсан яз гьисабда. Анжах и фасикьни, зун икьван йикъара алцуравай

фасикьни квахъна. Гуьзгуь шифоньерда авайди тир. И фасикъ гъана авай кьван...

- Гена гьакӀ алатайди, Ханлар...

- Беглер, яда ваз и куьгъне цӀийи йис мубаракрай, гуьзгуь барбатӀ хуьрай. Сагърай чи куьгъне цӀийи йис... уррра... Иоъ, гуьзгуь хайивалди пабни хтана гъа...

Намедин ИСМИХАНОВ

Акьулни герек кьвезвайни...

Райондин собранидиз депутатар хкъайла, Алидин векил яз райондай Алибег лугъудай кас атана. Жемятар кӀватӀна хуьруьн клубдиз. Алибега башламишна Алидин ацукьун-къарагъун ва хизан гьихътинди ятӀа суьгъбет ийиз.

- Квез виридаз чида, гьуьрметлу жемятар, Али туькӀвей хизандин кылни я, гъилей кӀвалах кьведай касни. Ада са къадар къарамаларни хуьзва, са суьруь хиперни, адахъ кьве балкӀанни ава. ГъакӀ хъайила, чна ам райондин собранидиз хкъагъун теклифзава.

Инсанрин арадай къарагъна Велиди гаф кьачуна:

- Я юлдаш Алибег! Алидин дуьз тариф авуна вуна. Бес зани къарамаларни хуьзва, хиперни, захъ пуд балкӀанни ава. Завай вучиз жедач а депутатвал?

- Са патахъай, вун гъахъ я, Вели стха. Анжах депутатвал авун патал акьулни герек кьвезва. Ваз авани гъа акьул?

- Акьулни герек кьвезвайни... - чашмиш хъана Вели.

«Гъар симинай рахаз виш гаф...»

Виш йисара чи халкъди ашукъриз яб гана, мел-межлисрин шадвилерикни, зулутматдин йикъара дерт къезилариз-алудизни, женгинин эвердиз жаваб гузни. Виш йисара лезгидин рикл янач ашукърин искусстводихъай, къенин йикъалди ам михъиз маса шартларин ва мумкинеилерин дуьньяда яшамиш хъуни гъатта мягътеларзава. Советрин девирда лагъайтла, чакъ чпиз гъакъикъатдин бажарагъ ганвай са жерге ашукъар авай ва халкъдин культурада абуру къазвай чка инкар тежедайди, абуру риклериз ийизвай таъсирни гужлуди яз амукъзавай. Ашукъ Ширин (1937-1999) гъа лайх-лугбурун жергедай сад тир. Чи куьруь ихтилатни литературовед Мурад Саида гъазурна акъуднавай адан члаларин «Кланда заз...» ктабдихъ галаз алакълалу я. Авторди члехи зегъмет члугунава, ктабдиз гегъениш сифте гафни хкъенева, ашукъдин члалар урус члалаз элкъуьрнани ганеа.

Ашукъ ШИРИН (МЕГЪАМЕДОВ Адиширин Рамзанович) Ахъегъ райондин Фиярин хуьре дидедиз хъана. Аялвал Ва-

тандин Члехи дяведин залан девирдал гъалтай адаз вичин таяр-туьшерихъ галаз школадиз фидай мумкинвал хъанач, гъевечли Ширина дидедихъ галаз санал колхозда зегъмет члугуна, хипер хвена, чуьлда кваллахна. Анжах дяведилай гуьгъуьннин йисара жегъилди Ахъегъа нянин школада клел хъувуна. 1962-йисуз адаз армиядиз эвер гана, пуд йисалай хтана ам мад колхоздин кваллахрик экечина, са арадилай адакай хуьруьн клубда методист хъана.

Малум тирвал, Дагъустандин дагълух хуьрера артух жезвай агъалияр тлеби миграциядин гъалара Къуба патаз куьч жезвай, анин дагълара авачир мублагъ шартлара абуру цлийи хуьрер ва я авай хуьрера магълеяр кутазвай. Ихътинбурукай сада, Зергер хуьре, агъалийрин члехи пай фиявийрикай тир. И хуьруьз ашукъ Ширин мукъвал-мукъвал акъатдай, ада межлисра ва мехъеррик манияр ядай. Са шиьрда ада вич «хайи кваллиз хъиз» къевезвай хуьруьн жемьатдихъ, «Фияр дагъдин невейрихъ» элкъевена луьгузза: «Зи лезгивал, зи муьгъуьббат / Къурбанд хъуй куь риклериз».

Ашукъдин хва, вични ашукъ тир Айдуна риклел хкизайвал, ашукъдин устларвал чирун патал бубади са шумуд касдивай тлалабнай, амма гъар жуьре себебар жагъуриз и кардик хев кутурди хъаначир. Кавказдин члехи синелай къибледихъни рехъ чизвай жегъил дагъви вичин рикли члугъазвай уьмуьрдин рекъел Азербайжандин Сальянрин райондин Хиллы поселокдай тир ашукъ Панагъ Панагъова (1926-1978) акъудна. Ашукъ Панагъа ватандилай

къерехрани, Европадин ва Азиядин са къадар уьлквейра вичин алакълунар къалурнай. И члехи бажарагъдин ашукъдикай ва «ягъни гъейрат авай касдикай» дагъвидиз къадирлу муаллим хъана, адавай къачур тарсари фиявидиз вири халкъдин рикл алай ашукърин дережадиз экъечлиз куьмекна.

Дагълух Фияриз ашукъдин патай авай муьгъуьббат адан члаларайни акъазва, амма ам члехи ва вичел дамахзавай уьлкведин ватандашни тир. И уьлкведа ада рикл архайин яз пакадин йикъак умуд кутунвай, ина яшамиш хъуни адаз инсандин уьмуьр багъа ва ширин ийизвай, вири дуьнья кланарзавай, гъавилъй ада манида луьгуззавай:

Дяве таклан халкъар патал,
Дуьньядавай дустар патал,
Экуь члехи къастар патал,
Даим мягъкем гъил кланда заз.

Зегъметчийрин деврандикай,
Уьткъемвилини майдандикай,
Агъуз тежер гардандикай,
Хиялдай рикл-гуьл кланда заз.

Къуй пехилбур хъурай пехъи,
Сугъул риклер хъана рехи,
Къачудайвал илгъам члехи,
Куьтыгъ тежер гъуьл кланда заз...

Гъа са вахтунда, члехи бажарагъдиз хас тирвал адан мани асиррин дериндай къевезвай адетдал ва тежрибадални бинеламиш хъанвай, месела, ихътин муьгъуьббатдин члалара:

На зи рикле цай куькълурна,
Ам явашдай гар хъанайтла.

За ви рикли ифирдай хъи,
Зун суьгъуьрдин цай хъанайтла.

Зун рази тир тек вун галаз,
Даим къилел хар хъанайтла.
Зун рази тир месел алклиз,
Вун дармандин нар хъанайтла.

За маниьрал шаддай дуьнья,
Зун билбилдин тар хъанайтла.
Даим за ваз нуьквервалдай,
Вун вафалу яр хъанайтла.

Советрин девирдин чи ашукъар гъевечли-члехи виридаз чидай, абур, дугъриданни, са хкудунни квачиз, халкъдинбур тир. Анжах чаз абур чпин жанлу, тикрар техжер ванералди луьгуззавай члаларалди чидай, абурукай садан шиьрар кватина ктаб яз акъудна чаз сифте яз гила Мурад Саида къалурна. Им герек ва давамарна кланзавай кваллах тирдал садани шак гъидач. Ктабда гъатнавай ашукъ Ширинан эсеррихъ галаз мукъувай таниш хъайила, адакай вичикай ва а девирдин гъам хъиз машгъур мад са шумуд чи ашукъдикай ихътин фикирдални къевезва. Советрин девирдин ашукъар куьгъене девирдин чи поэзияда члехи чка къунвай ашукърин-классикрин эпигонар, чпелай цлийи гаф луьгузз алакъл тавур абурун зайиф хъенар тушир. Советрин девирдин чи ашукърихъ тлеби бажарагъдин къуват авай, а къуватди абур чпиз яб гайи несилрин риклера эхирдал къван хуьзва, цлийи несилпривни чеб члехи искусстводиз ийидай гъуьрметдивди, кланивиливеди къабулиз тазва.

ГЪ. ЧАНДАРОВ

Ашукъ ШИРИН

Чуьнгуьр

Гъар са межлис абад ийиз,
Назик, ширин ван я, чуьнгуьр.
Пашман риклер лап шад ийиз,
Вун виридаз клан я, чуьнгуьр.

Эрчи патан зи гъил я вун,
Зи ашкъидин лап къил я вун,
Зи риклини зи гуьгъуьл я вун,
Вун зи ширин чан я, чуьнгуьр.

Ислягъвилини лишан я вун,
Къалмакъалда пашман я вун,
Гатфар хъиз гуьлуьшан я вун,
Сирерин макан я, чуьнгуьр.

Такурлахъди чуьнгуьр къваллав,
Туьхуьд зи риклин ялав,
Зи гъунарриз гудай къилав,
Зи намуьс, зи тан я, чуьнгуьр.

Гъар симинай рахаз виш гаф,
Дугъри ният, муьгъуьббат саф,
Зи ашкъидик квач гъич хилаф,
Ширинан дарман я, чуьнгуьр.

Дилбер

Такурдай къаз гъиниз физва?
Са девкиьа акъваз, дилбер.
На зи рикл лап дар ийизва
Чарабурухъ рахаз, дилбер.

Вун ахварай акъазва заз.
Бес зун, лагъ, мус аквада ваз?
Йифиз мукъва, юкъуз яргъаз,
Дили я эх тежез, дилбер.

Ахъа тахъай таза цуьк хъиз,
Гатфар клани яран нуькл хъиз.
Вун фей патахъ зи рикли физ,
Даим кланда акъваз, дилбер.

Ширина вун vine къада,
Ви вилерай рагъ гакъада.
Экуь мураддин гъалкъада,
Жедач вавай яргъаз, дилбер.

Ашукъ Пенагъаз

Бакудиз зун атанва къе
Умуд гваз, ашукъ Пенагъ.
Вунни завди раханва къе
Ягъиз аваз, ашукъ Пенагъ.

Ягъни гъейрат авай инсан,
Еке къудрат авай инсан,
Лап башарат авай инсан,
Аферин ваз, ашукъ Пенагъ.

Мугъан патан баркаллу хва,
Ви чуьнгуьрдихъ седеф ава.
Мехъерални кваллин къава
Жеда къугъваз, ашукъ Пенагъ.

Вуна мани луьгур члавуз
Халкъдин вилер физва цавуз.
Ви уьткъемвал гъар са юкъуз
Кланда акъваз, ашукъ Пенагъ.

Рахух, устад, жемир секин,
Зи умудрал гъимир на кин.
И дуьньядин гъамни чиркин
Жемир члугваз, ашукъ Пенагъ.

Лагъ манияр Шагъдагълариз,
Гъам чуьллериз, гъам багълариз,
Дагъустандин бул халкъариз,
Ашкъ рикле тваз, ашукъ Пенагъ.

Вал ашукъ я гъар са уба,
Баку, Ширван, Хачмаз, Къуба.
Чуьнгуьр къуна, бармак, аба,
Дуст яз акъваз, ашукъ Пенагъ.

Риклик къамир уьмуьрдин тлал,
Къен амуькрай дуьньядин мал,
Ширина къе дамахда вал,
Рум гуз жуваз, ашукъ Пенагъ.

Аквада

Мурдар хиял клевун патал,
Хъсан гафар ам рахада.
Вичин девран гъалун патал,
Ялтах рулда ам къугъвада.

Чинал хъуьрез, къулухъ - хаин,
Ихтибар къий адан вичин.
Рахарла мез къалуз ширин,
Рикл муьрхъуь къур ракъ аквада.

Пехилвал, азгъунвал, шитвал -
Ибур я акъулдин къитвал.
Субут хъайла вичел куьтвал,
Генани вич гъахъ аквада.

Киц! яз на жуьв къалузза, хеб,
Чидайбуру гузва ваз себ,
Халкъ вири шад, сад хъана чеб.
Тек ви чанда меькъ аквада.

Фитнед чанта аваз къуьне,
Ятлани жуьв къазва вине.
Гъавилъй Ширинан пеле
Ви азабдин гъекъ аквада.

Зун къуьзуь туш

Яшар хъанва зи пудкъад,
Къуьзуьд луьгун герек туш.
Хъийизма за зи эл шад,
Амма кивачер зирек туш.

Цавуз физва хиялар,
Абад акурла халкъар,
Ислягъ хъана чилин шар,
Ам таклан кас эркек туш.

Эвел вахтар буш фейи,
Эвез хгуй ман цлийи,
Беден ифей, рикл къайи,
Ам уьмуьрдин са экв туш.

Са пай ацлай, са пай буш,
Ихътин уьмуьр гзаф туш,
Я риклизни хъаналд хуш,
Ихътин девран дестек туш.

Хизан хъанай къайдасуз,
Уьмуьр фенай файдасуз.
Зун хъиз етим, тек, ялгуз
Чи хуьре хъун керчек туш.

Зи маниярни чуьнгуьр,
Хвена сусарин дуьгуьр.
Гъалт тавурай буьндуьгуьр -
Юлдашдиз ам къедек туш.

Чуьнгуьр, макъамат, шиир,
Закай халкъдиз жен хийир,
Гзаф хъайитла икл уьмуьр,
Зун рази я - зун тек туш.

Ширина авунач таб,
Ичи тирла недай къаб,
Ваклан вилиз сухна раб -
Ислам патал гъелек туш.

Фияр

Генг я гуьлуьшан яйлахар,
Малдарвилиш шад я Фияр.
Цуькверивди билбил рахаз,
Гуьрчег вахт ви гад я, Фияр.

Кваллахда са хизанди хъиз,
Намус хуьда вичин михъиз,

Мурадар пак тухуз къилиз,
Сиринал куьн сад я, Фияр.

Тик дагълара халкъдин девлет,
Шад риклера варлу зегъмет,
Гуьгъуьлда экв гудай гуььрмет,
Мугъман ша - абад я Фияр.

Дагъдин лекьер - хуьруьн дирек,
Къегъал ксар ава эркек,
Чпи хъван(а)вай асландин нек,
Чубанрал чи шад я Фияр.

Члехи орден хурал алай,
Чешнедал Магъсума къалай,
Халкъдин девлет лап клевелай
Артухан мурад я Фияр.

Чубанвилиш Эскер хътин,
Тажидинни Жигер хътин,
Хуьз суьруьяр сенгер хътин,
Къулухъ къваздач садни, Фияр.

Ватандин гаф гъиле аваз,
Маякрин лап клевекле аваз,
Ашкъи, гъевес рикле аваз,
Фиди вилик мадни Фияр.

Зуьгъре булах

Зуьгъре булах - Фияр булах,
Пир яни вун чи дагъларин?
Машгъур я вал дере, яйлах,
Тарар, бегьер чи багъларин.

Рагарилай экъечизава
Чи дередиз гъил гун патал.
Мани луьгуз эгечизава
Билбилариз зил гун патал.

Ви цихъ ава илгъамдин дад,
Муьгъуьббатдиз лувар гудай.
Агакъайла гатфарин гад,
Перванайриз сувар гудай.

Сагъарзавай гуьзгуь ятар,
Пайзава на гуььрмет патал.
Валди шад я къавахдин тар,
Икрамзава нямет патал.

Ви мижер чиликай хъваз,
Фараш жезва мулдин цуьквер.
Ви ширширдин гъамга акъваз,
Зарлу жезва руьгъдин эквер.

Шумуд руьгъди, шумуд рикли
Ви саф гуьрцел ялварзава.

Шумуд чуьлди, шумуд никли
Ви къужахда ахварзава.

Шумуд марал, шумуд жейран,
Атана ви цин дад акъваз.
Ви гъар мани яз жаферан,
Къуьл ийизва бидад акъваз.

Риваятра чка ава
Ви къисайриз, ви махариз,
Чпери йифен цава
Нурар къуьза, дамахариз.

Зуьгъре булах! Шараб я вун,
Фияр вацун тлем хкаждай.
Зи чуьнгуьрдин мирзаб я вун.
Виклегдаказ дем хкаждай.

Заз, Шириназ, ви манияр,
Лап диде хъиз, гъалал хъанва.
Зи ашкъидин ал пинияр,
Ви гъамгадад верцил хъанва.

Фиярин къуьд

Хъуьтлуьн йиф я. Живни маргъал.
Фиярин хуьр некледава.
Гъамга хъиз ава чи магъал,
Зи хиялар никле ава.

Зи рикл алай секин бере,
Гуьлуьшан я дагъни дере.
Вацран нурар гъар са жуьре,
Зун лап хъуьтлуьн Меккедава.

Мурклад къуна пенжер, варар,
Гъар са патай чайгъун, гарар,
Акъваз багъда къашкъа тарар,
Зи мурадар нефесдава.

Кичлен суван юргъун цифер
Живед рушан язва зилфер.
Вуч аяр я хъуьтлуьн йифер -
Зи умудрин луьткъедава.

Сад Аллагъдин къуват я им,
Аялриз лап савкъат я им,
Зи илгъамдин тават я им,
Муьгъуьббатдин гъевесдава.

Риклел хкиз фейи йисар,
Ширин ава къачуз тарсар,
Ярар-дустар, уьткъем ксар,
Зар хъуьтлер зи уьлкведава.

Куь ихтиярар

Электронный кьул

Алай вахтунда Дагъустандин МФЦ-дин идарайра агъалийривай электронный кьул туькьуриз жезва. Квалифицированный электронный кьулуникай (КЭП) савдаяр ийидайла, гъахъ-гъисабдин доку-

ментар вахкудайла менфят кьачуз жеда. Ам госорганихъ галаз онлайн кьайдада кваллахдайла ишлемишзава. Малум тирвал, рекъемрин девирда электронный кьул ишлемишзавайбурун кьадар югъ-кьандавай артух жезва.

Кьилди кьачуртла, электронный кьул са жерге ксариз герек жеда:

- 44 ва 223 лагъай нумрайрин федеральный законрин бинедаллаз затлар маса кьачунин гьерекатра иштиракзавайбуруз - ЕИС-да (Единая информационная система в сфере закупок) регистрация авун патал, икьаррал кьул члугун патал, тулкьуна иштиракдайбурун патал;

- тешкилатрин кьуллуьгъийриз - гъахъ-гъисабдин чарар вахкун патал, икьарар патал;

- кьилдин ксариз - яргъа аваз документар тештикардайла, Росреестр-дихъ галаз кваллахдайла, ИП ахъайдайла ва юзан тийидай объектрихъ галаз алакьалу икьарар кутлундайла.

МФЦ-дин пешекарри чаз хабар гайивал, электронный кьул туькьурун патал агъалийривай МАКС мессенджерда авай чат-ботдин куьмекдалди виликамаз нубат кьуналди ва я виликамаз нубат кьун тавуна, адетдин кьайдада МФЦ-дин идарадиз фена, арза вугуз жеда. Жував хъана кланзавай документар: паспорт, ИНН, СНИЛС. Госкьуллуьгъин порталда «Госключ» приложение телефонда тайина-рун герек я.

Къейд ийин, виликдай электронный кьул Дагъустандин анжах Махачкъала ва Каспийск шегьеррин МФЦ-дин идарайра туькьурзавай. Гила са шумуд шегьердин МФЦ-дин идарайра туькьуриз жезва: Махачкъалада, Къизлярда, Каспийскда, Дербентда, Избербашда, Южно-Сухокумскда, Буйнаксда, Къизилюртда, Дагъустандин Огнида, Хасавюртда.

И кьуллуьгъ гъавая кьилиз акъудзавайбурук акатзава.

Чилер ишлемишунин ихтияррикай

Чилин гъар са участокдихъ са ва я са шумуд хиле ишлемишунин ихтияр авай (ЕГРН-да кьалурнавай) дережа жезва. Санлай кьачурла, абур 14 категория ава. Чилин участокар хуьрун майишат, яшамис жедай квалер, промышленность, улакьар ва маса хилер патал ишлемишиз жезва.

Чилин участок ишлемишунин ихтиярар дегишариз кланзавайбурувай са жерге документар гъаз МФЦ-диз физ жеда: арзачидин паспорт; чилин участокдин хсусиятчиллин ихтиярар тештикарза-

вай документар; эгер чилихъ са шумуд хсусиятчи аватла, вирибурун патай разивал; чил ишлемишуниз ва эцигунриз талукъ кьайдайрин идарадай выписка (ам МФЦ-да заказ ийиз жеда).

Арзадиз вацран муддатда килигзава. Кар туькьвей дуьшуьшда чилин сагъибдив цийи шагъадатнама ва я ЕГРН-дай цийи делилар авай выписка вахкузва. Къейдзавайвал, эгер чил кирида вуганвайди ятла, иесидин патай разивал хъана кланда.

И кьуллуьгъни гъавая кьилиз акъудзавайбурук акатзава.

IT-пешекарар гъазурун патал

Алай вахтунда Дагъустандин 4 вуздивай ва юкьван пешекарвили чирвилер гузвай 22 идарадивай IT-образование гуз жезва. И хиллай чирвилер кьачузвай студентрин кьадар артухарун - им регионда яшайишдинни экономикадин еримда тебии тушир акул (ИИ) кардик кутунин стратегиядин паярикай сад я.

IT-пешедиз талукъ хел агалкъунралди

машгъур хъуни геьенш конкурсар тухудай чкадал гъана: 2025-2026-келунин йисуз пешекарвили образованидин тешкилатра чкаяр кьун патал «акъажунар» кьиле фена. Алатай йисан ноябрдин делиларди, тивар кьунвай пешедай вузра 7335 студентди клелзава. Дагъустандин вузра IT-пешекарар гъазурун патал чкаяр артухарун давам жезва.

Квез чидани?

Балкланрикай итижлу делилар

• Балкланар виридалайни гзаф Китайда ава.

• Балкланривай гъа са вахтунда са вил са патахъ, муькуь вил муькуь патахъ элкъуьриз жезва.

• Чилел яшамис жезвай гъайванрикай балкланар акьуллубур яз гъисабзава.

• Балкланрин гъавурда авай пешекардивай абурун яшар сарарин гьалдай тайинариз жезва.

• Балкланри анжах нерай нефес кьачузва. Сивай нефес кьачун тийизвайилай абурухъ гзаф мензилдиз чукуриз жедай такъат амуькьзава.

• И гъайванар кьачин кьилел ахвар ийидайбурун я.

• Балкланриз чижерихъай кичеда.

• И гъайванрин вилериз гзаф хъсандиз аквада.

• Балкландин рикл 4-5 килограммдин залан я.

• Гзаф халкъари балклан пак гъайван яз гъисабзава.

• Дуьньяда балкланрин жинсер 160 ава. Абур саки вири инсанривай вердишариз жезва.

• Балкланри ширин затлар рикл алаз неда.

• Чуьлда азад балкландивай йикъан вахтунда 100 кг див агакъна векъ нез жеда.

• Балкланрин кларабар мягкембур я, амма хайи чка геждалди сагъ хъжедач.

• Гатун вахтунда чехи балкланри са юкьуз саки 60 литр яд хъун мумкин я.

• Нек хъвадай вири гъайванрикай виридалайни еке вилер авайди балклан я.

• Яшамис жезвай шартларилай аслу яз, балкланрин уьмуьр юкьван гъисабдалди 25-30 йисакай ибарат я.

Спорт

Виридалайни хъсан – 10

Рагънеда РАМАЛДАНОВА

Гъар са йис тарихда гъатдайла, адет яз, суалар кьведа: алатай йиса чи риклера гъихътин гел туна, амай йисарилай ам квелди тафаватлу хъана? 2025-йис, санлай кьачурла, регъятди хъаначтлани, чи халкъдин кьегъал рухвайри спортдин кесерлу майданра чпин гъуналар лайихлудаказ кьалурна. Идакай чна йисан кьилий-кьилиз гайи муштулухри, руьгъ хкажай макъалайри шагъидвалзава. Лезги халкъдин тивар машгъурзавай гъар са кьегъалдиз чна сагърай, аферин луьгузва. Алуькнавай цийи йисуз абурухъ мадни зурба агалкъунар хъун чи мурад я. И рекъе авай жаванриз чна, четинвилериз килиг тавуна, анжах виликди финиз эвер гузва. Къуй виридан кьилел экуь рагъ, дуьнья ислягъ хъурай! Гъуьндурь дережайриз акъатдай спортсменрин жергеяр - мадни къалин!

Нубатдин сеферда «Лезги газетдин» версиядалди чи халкъдин векилрикай 2025-йисан виридалайни хъсан цуд спортсмен хъянава. И сиягъдик чна спортдин кесерлу майданра хъсан нетижаяр кьазанмишнавай спортсменар кутунва. Ингъе абур:

Аким Гамзатов

Саид Пашаев

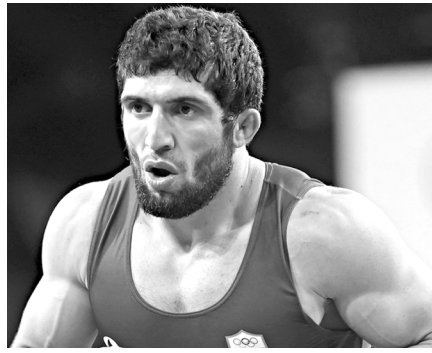
Рустам Гажимурадов

Икрам Алискеров

Исмаил Гажибегов

Даурен Куругълиев

Эльдар Гажиев

Абдулаким Бабаев

Замир Шихагмадов

Шакир Шемехов

ИСЛЕН, 19-январь

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
08:00 Мультфильмы (0+)
08:30 «Культурный код»
08:50 Т/с «Дорогой мой человек» 3 с. (16+)
09:40 Т/с «Дорогой мой человек» 4 с. (16+)
10:30 Д/ф «Наставники» (16+)
11:15 Ток-шоу «Говорить разрешается» (16+)
12:30 Время новостей Дагестана
12:50 Х/ф «Белые росы» (16+)
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Ток-шоу «Человек и право» (12+)
16:00 Мультфильмы (0+)
16:30 Время новостей Дагестана
16:55 «Сердце воина» (12+)
17:00 Т/с «Отец Матвей» 11-12 с. (16+)

18:45 Передача на табасаранском языке «Мил» (12+)
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей. Махачкала
20:20 «Подробности» 12+
21:05 «Удивительные горы» (0+)
21:25 «Психологическая азбука» (12+)
21:50 Проект «Память поколений» «Анатолий Хуторянский» (16+)
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей. Махачкала
23:20 «Угол зрения» (12+)
23:50 Проект «Война в Заполярье» «Оленья армия» (Мурианск. Арктик-ТВ) (16+)
00:00 Д/ц «Жизнь замечательных идей» 6 с. (16+)
00:30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро». **09.00** Новости. **09.25** «Модный приговор». **10.15** «Жить здорово!» (16+). **11.00** «Время покажет». (16+). **12.00** Новости. **12.15** «Время покажет». (16+). **14.00** «Большая игра». (16+). **15.00** Новости. **15.15** «Давай поженимся!» (16+). **16.05** «Мужское/Женское». (16+). **17.00** «Большая игра»(16+) **18.00** Новости. **18.30** «Время покажет». (16+). **19.50** «Пусть говорят». **21.00** «Время». **22.00** Т/с «За полчас до весны». (12+). **23.00** «Большая игра». (16+). **00.10** «Время героев». **01.10** «Подкаст.Лаб» (16+) **03.00** Новости. **03.05** «Подкаст.Лаб» (16+)

РОССИЯ 1

09:30 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке).
11:30 Местное время. Вести-Дагестан.
21:10 Местное время. Вести-Дагестан.
05.00 «Утро России». **09.00** Вести. **09.55** «О самом главном». (12+). **11.00** Вести. **12.00** «60 минут». (12+). **14.00** Вести. **14.30** Т/с «Райский». (16+). **16.30** Вести. **17.00** «Малахов». (16+). **18.00** «60 минут». (12+). **20.00** Вести. **21.30** Т/с «Лимитчицы. Продолжение». (16+). **23.40** «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+). **02.15** Т/с «Райский». (16+). **03.00** Вести. **03.30** Т/с «Райский». (16+).

НТВ

04.45 Т/с «Пес». (16+). **06.30** «Утро. Самое лучшее». (16+). **08.00** «Сегодня». **08.25** Т/с «Пес». (16+). **10.00** «Сегодня». **10.35** Т/с «Пес». (16+). **13.00** «Сегодня». **13.25** «Чрезвычайное происшествие». (16+). **14.00** «Место встречи». (16+). **16.00** «Сегодня». **16.45** «За гранью». (16+). **17.50** «ДНК». (16+). **19.00** «Сегодня». **20.00** Т/с «Первый отдел». (16+). **22.15** Т/с «Ментовские войны». (16+). **00.10** «Сегодня». **00.30** Т/с «Паутина». (16+). **03.55** Д/с «По следу монстра». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+). **07.25** «Давай разведемся!» (16+). **08.25** «Тест на отцовство». (16+). **10.40** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **11.45** Д/ф «Порча». (16+). **12.55** Д/ф «Знахарка». (16+). **13.30** Д/ф «Верну любимого». (16+). **14.05** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+). **14.40** Мелодрама «Зеркало для оборотня», 1-4 с. (16+). **19.00** Мелодрама «Роковая подмена». (16+). **23.25** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **00.30** Д/ф «Порча». (16+). **01.25** Д/ф «Знахарка». (16+). **01.50** Д/ф «Верну любимого». (16+). **02.20** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+). **02.45** «Тест на отцовство».

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение». **08.15** «Смех, дрожь и видео». (16+). **08.50** Т/с «Чисто московские убийства. Человек, который убил сам себя». (12+). **10.50** «Петровка, 38». **11.00** «Городское собрание». (12+). **11.30** «События». (16+). **11.50** Х/ф «Сельский детектив. Дикая роза». **13.45** «Мой герой. Салават Шербаков». (12+)
14.30 «События». (16+). **14.50** «Город новостей». **15.00** Х/ф «Я иду тебя искать. Одержимость». **16.55** Д/с «Актерские драмы. Любовь с первого кадра». (16+). **17.50** «События». (16+). **18.10** Х/ф «Заговор небес». (12+). **22.00** «События». (16+). **22.35** «10 самых... Подруги-разлучницы». **23.05** «Знак качества». **00.00** «События». (16+).

ЗВЕЗДА

05.00 Х/ф «Белый снег». **07.00** «Сегодня утром». **09.00** Новости дня. (16+). **09.15** «Открытый эфир». **11.00** Д/с «Перелом. Хроника победы». (16+). **11.30** Х/ф «Размах крыльев». (12+). **13.00** Новости дня. (16+). **13.25** Х/ф «Размах крыльев». (12+). **13.55** Т/с «Жуков». (16+). **15.00** Военные новости. **15.05** Т/с «Жуков». (16+). **17.00** Новости дня. (16+). **17.15** Т/с «Жуков». (16+). **18.50** «Специальный репортаж». (16+). **19.00** Новости дня. (16+). **19.55** «По горячим следам». (16+). **20.10** «Скрытые угрозы» **21.00** «Открытый эфир». **22.45** «Между тем» с Н. Мелниной. (12+). **23.15** Х/ф «Сумка инкассатора». (12+). **00.55** Х/ф «Беспокойное хозяйство». (12+).

САЛАСА, 20-январь

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на табасаранском языке «Мил» (12+)
08:00 Мультфильмы (0+)
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Т/с «Дорогой мой человек» 5-6 с. (16+)
10:30 Проект «Память поколений» «Анатолий Хуторянский» (16+)
11:05 «Психологическая азбука» (12+)
11:30 «Подробности»
12:10 «Удивительные горы» (0+)
12:30 Время новостей Дагестана
12:50 Х/ф «Вам и не снилось...» (16+)
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Передача на табасаранском языке «Мил» 12+

15:30 «Угол зрения» (12+)
16:05 Мультфильм (0+)
16:30 Время новостей Дагестана
16:55 «Сердце воина» (12+)
17:00 Т/с «Отец Матвей» 13-14 с. (16+)
18:45 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу» (12+)
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей. Махачкала
20:20 «PRO Медицину»
20:30 «Время есты» (12+)
21:10 Ток-шоу «Общественный интерес»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей. Махачкала
23:20 «Колеса» (12+)
00:05 Д/ф «Пенза-Брест. Дорога памяти и дружбы» (Пенза, «Экспресс») (16+)

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро». **09.00** Новости. **09.25** «Модный приговор». **10.15** «Жить здорово!» (16+). **11.00** «Время покажет». (16+). **12.00** Новости. **12.15** «Время покажет». (16+). **14.00** «Большая игра». (16+). **15.00** Новости. **15.15** «Давай поженимся!» (16+). **16.05** «Мужское/Женское». (16+). **17.00** «Большая игра»(16+) **18.00** Новости. **18.30** «Время покажет». (16+). **19.50** «Пусть говорят». **21.00** «Время». **22.00** Т/с «За полчас до весны». (12+). **23.00** «Большая игра». (16+). **00.10** «Подкаст.Лаб». (16+). **03.00** Новости. **03.05** «Подкаст.Лаб» (16+)

РОССИЯ 1

09:30 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке).
11:30 Местное время. Вести-Дагестан.
21:10 Местное время. Вести-Дагестан.
05.00 «Утро России». **09.00** Вести. **09.55** «О самом главном». (12+). **11.00** Вести. **12.00** «60 минут». (12+). **14.00** Вести. **14.30** Т/с «Райский». (16+). **16.30** Вести. **17.00** «Малахов». (16+). **18.00** «60 минут». (12+). **20.00** Вести. **21.30** Т/с «Лимитчицы. Продолжение». (16+). **23.40** «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+). **02.15** Т/с «Райский». (16+). **03.00** Вести. **03.30** Т/с «Райский». (16+).

НТВ

04.40 Т/с «Пес». (16+). **06.30** «Утро. Самое лучшее». (16+). **08.00** «Сегодня». **08.25** Т/с «Пес». (16+). **10.00** «Сегодня». **10.35** Т/с «Пес». (16+). **13.00** «Сегодня». **13.25** «Чрезвычайное происшествие». (16+). **14.00** «Место встречи». (16+). **16.00** «Сегодня». **16.45** «За гранью». (16+). **17.50** «ДНК». (16+). **19.00** «Сегодня». **20.00** Т/с «Первый отдел». (16+). **22.15** Т/с «Ментовские войны». (16+). **00.10** «Сегодня». **00.30** «Захар Прилепин. Уроки русского». (12+). **01.10** Т/с «Паутина». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+). **07.30** «Давай разведемся!» (16+). **08.30** «Тест на отцовство». (16+). **10.45** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **11.55** Д/ф «Порча». (16+). **13.00** Д/ф «Знахарка». (16+). **13.35** Д/ф «Верну любимого». (16+). **14.10** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+). **14.45** Мелодрама «Зеркало для оборотня», 5-8 с. (16+). **19.00** Мелодрама «Вторая жизнь Веры». (16+). **23.25** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **00.30** Д/ф «Порча». (16+). **01.25** Д/ф «Знахарка». (16+). **01.50** Д/ф «Верну любимого». (16+). **02.20** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+). **02.45** «Тест на отцовство».

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение». **08.15** «Доктор И...» (16+). **08.40** Т/с «Чисто московские убийства. Рыскивается звезда». **10.35** Д/ф «Олег Басиллашвили. Переиграть судьбу». (16+). **11.30** «События». (16+). **11.50** Х/ф «Сельский детектив. Конус географический». (12+). **13.45** «Мой герой. Анастасия Волочкова». **14.30** «События». (16+). **14.50** «Город новостей». **15.00** Х/ф «Я иду тебя искать. Взрыв». (12+). **16.55** Д/с «Актерские драмы. Бремя славы». (16+). **17.50** «События». (16+). **18.10** Х/ф «Смерть не танцует одно». (12+). **22.00** «События». (16+). **22.35** «Закон и порядок». **23.05** Д/ф «Лишние дети звезд». (16+). **00.00** «События». (16+). **00.30** «Петровка, 38».

ЗВЕЗДА

07.00 «Сегодня утром». **09.00** Новости дня. (16+). **09.15** «Открытый эфир». **11.00** «Специальный репортаж». (16+). **11.15** «По горячим следам». (16+). **11.35** Х/ф «Сумка инкассатора». (12+). **13.00** Новости дня. (16+). **13.25** Х/ф «Сумка инкассатора». (12+). **13.55** Т/с «Жуков». (16+). **15.00** Военные новости. **15.05** Т/с «Жуков». (16+). **17.00** Новости дня. (16+). **17.15** Т/с «Жуков». (16+). **18.50** «Специальный репортаж». (16+). **19.00** Новости дня. (16+). **19.55** «По горячим следам». (16+). **20.10** «Улико из прошлого». (16+). **21.00** «Открытый эфир». **22.45** «Между тем» (12+). **23.15** Х/ф «Ларец Марии Медичи». (12+). **00.55** Х/ф «Голубые дороги». (12+).

АРБЕ, 21-январь

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу» (12+)
08:00 Мультфильмы (0+)
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Т/с «Дорогой мой человек» 7-8 с. (16+)
10:30 «Колса» (12+)
11:15 Ток-шоу «Общественный интерес»
12:30 Время новостей Дагестана
12:50 Х/ф «Встретимся у фонтана» (16+)
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу» (12+)
15:30 «PRO Медицину» (12+)
15:40 «Время есты» (12+)
16:30 Время новостей Дагестана

16:55 «Сердце воина»
17:00 Т/с «Отец Матвей» 15-16 с. (16+)
18:45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» (12+)
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей. Махачкала
20:20 «Здоровье» в прямом эфире
21:10 «Музыкальный час пик» (12+)
22:00 «Городская среда» (12+)
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей. Махачкала
23:20 «Аутодафе» (12+)
00:00 Д/ц «Жизнь замечательных идей» 8 с. (16+)
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Время новостей. Махачкала

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро». **09.00** Новости. **09.25** «Модный приговор». **10.15** «Жить здорово!» (16+). **11.00** «Время покажет». (16+). **12.00** Новости. **12.15** «Время покажет». (16+). **14.00** «Большая игра»(16+) **15.00** Новости. **15.15** «Давай поженимся!» (16+). **16.05** «Мужское/Женское». (16+). **17.00** «Большая игра». (16+). **18.00** Новости. **18.30** «Время покажет». (16+). **19.50** «Пусть говорят». (16+). **21.00** «Время». **22.00** Т/с «За полчас до весны». (12+). **23.00** «Большая игра». (16+). **00.10** «Подкаст.Лаб». (16+). **03.00** Новости. **03.05** «Подкаст.Лаб» (16+)

РОССИЯ 1

09:30 Канал национального вещания «Даргала анкы» (на даргинском языке).
11:30 Местное время. Вести-Дагестан.
21:10 Местное время. Вести-Дагестан.
05.00 «Утро России». **09.00** Вести. **09.55** «О самом главном». (12+). **11.00** Вести. **12.00** «60 минут». (12+). **14.00** Вести. **14.30** Т/с «Райский». (16+). **16.30** Вести. **17.00** «Малахов». (16+). **18.00** «60 минут». (12+). **20.00** Вести. **21.30** Т/с «Лимитчицы. Продолжение». (16+). **23.40** «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+). **02.15** Т/с «Райский». (16+). **03.00** Вести. **03.30** Т/с «Райский». (16+).

НТВ

04.45 Т/с «Пес». (16+). **06.30** «Утро. Самое лучшее». (16+). **08.00** «Сегодня». **08.25** Т/с «Пес». (16+). **10.00** «Сегодня». **10.35** Т/с «Пес». (16+). **13.00** «Сегодня». **13.25** «Чрезвычайное происшествие». (16+). **14.00** «Место встречи». (16+). **16.00** «Сегодня». **16.45** «За гранью». (16+). **17.50** «ДНК». (16+). **19.00** «Сегодня». **20.00** Т/с «Первый отдел». (16+). **22.15** Т/с «Ментовские войны». (16+). **00.10** «Сегодня». **00.30** Т/с «Паутина». (16+). **04.05** Т/с «Агентство скрытых камер». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+). **07.15** «Давай разведемся!» (16+). **08.15** «Тест на отцовство». (16+). **10.30** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **11.40** Д/ф «Порча». (16+). **12.45** Д/ф «Знахарка». (16+). **13.20** Д/ф «Верну любимого». (16+). **13.55** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+). **14.50** Мелодрама «Ребенок по расчету», 1-4 с. (16+). **19.00** Мелодрама «Подари мне надежду». (16+). **23.30** Д/ф «Понять. Простить». (16+). **00.30** Д/ф «Порча». (16+). **01.25** Д/ф «Знахарка». (16+). **01.50** Д/ф «Верну любимого». (16+). **02.20** Д/ф «Голоса ушедших душ». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение». **08.15** «Доктор И...» (16+). **08.40** Т/с «Чисто московские убийства. Ядовитая династия». (12+). **10.40** Д/ф «Инна Чурикова. Я и так согласна». **11.30** «События». (16+). **11.50** Х/ф «Сельский детектив. Кино по-ольховски». (12+). **13.45** «Мой герой. Олег Гаас». (12+). **14.30** «События». (16+). **14.50** «Город новостей». **15.05** Х/ф «Я иду тебя искать. Фарфоровые мудрецы». (12+). **16.55** Д/с «Актерские драмы. Яблоко от яблони». (16+). **17.50** «События». (16+). **18.10** Х/ф «Тойно «Белой вороне». (12+). **22.00** «События». (16+). **22.35** «Хватит слухов!» (16+). **23.05** «Прощание. Татьяна Егоровая». (16+). **00.00** «События». (16+). **00.30** «Петровка, 38».

ЗВЕЗДА

05.15 Т/с «Жуков». (16+). **07.00** «Сегодня утром». **09.00** Новости дня. (16+). **09.15** «Открытый эфир». **11.00** «Специальный репортаж». (16+). **11.15** «По горячим следам». (16+). **11.35** Х/ф «Ларец Марии Медичи». (12+). **13.00** Новости дня. (16+). **13.25** Х/ф «Ларец Марии Медичи». (12+). **13.55** Т/с «Жуков». (16+). **15.00** Военные новости. **15.05** Т/с «Жуков». (16+). **17.00** Новости дня. (16+). **17.15** Т/с «Жуков». (16+). **18.50** «Специальный репортаж». (16+). **19.00** Новости дня. (16+). **19.55** «По горячим следам». (16+). **20.10** Д/с «Секретные материалы». (16+). **21.00** «Открытый эфир». **22.45** «Между тем» (12+). **23.15** Х/ф «На другом берегу». (16+). **01.20** Х/ф «Светлый путь».

КЕМИС, 22-январь

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» 12+
08:00 Мультфильмы (0+)
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Т/с «Дорогой мой человек» 9-10 с. (16+)
10:30 «Городская среда» (12+)
11:05 «Аутодафе» (12+)
11:45 «Музыкальный час пик» (12+)
12:30 Время новостей Дагестана
12:50 Х/ф «Кухарача»
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» (12+)
15:30 «Здоровье» (12+)
16:15 Мультфильм (0+)
16:30 Время новостей Дагестана

16:55 «Сердце воина»
17:00 Т/с «Отец Матвей» 17-18 с. (16+)
18:45 Передача на аварском языке «Глоданги гломанги заманги»
19:30 Время новостей Дагестана
19:55 «За скобками»
20:00 Время новостей. Махачкала
20:20 «Первая студия» (12+)
20:50 Ток-шоу «Денеб ЛФЛ Дагестан» (12+)
22:00 «Психологическая азбука» (12+)
22:30 Время новостей Дагестана
22:55 «За скобками» (12+)
23:00 Время новостей. Махачкала
23:20 «Молодежный дрифт» (12+)
00:00 Д/ц «Жизнь замечательных идей» 9 с. (16+)

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро». **09.00** Новости. **09.25** «Модный приговор». **10.15** «Жить здорово!» (16+). **11.00** «Время покажет». (16+).

Дин

(«Лезги газетда» диндин пак кхъинар жезва. Гъавилэй ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я)

Мутъаммад Пайгъамбардин уьмуьрдай

(Эвел - 2024-йисан 34-нумрада,
2025-йисан 36-нумрада)

Аллагъдин Расулдин ﷺ
уьмуьрдин пайгъамбар жедалди
виликан йисарикай куьрелди

...Шак авач, Пайгъамбардиз (Аллагъдин патай салават ва салам хъуй вичиз) кхъенвай къадарди ам хуьзвай, чандин гъевесди адаз дуьньядин са бязи шадвилерихъ эвердайла ва я ам абурун туьгмет къведай адетриз табий хъуниз майил ийиз гъазур тирла, Аллагъдин къайгъударвили ам ахътин крарикай хуьзвай. Ибн ал-Асира хабар гузвайвал, Аллагъдин Расулди (Аллагъдин патай салават ва салам хъуй вичиз) лагъанай [мана]: «Къве дуьшуьшдилай гъейри, зун гъич садрани авам вахтара инсанри ийизвай крарикай са карни ийиз чалишмиш хъаначир. Аллагъди зун а кардикай хуьзвай, гуьгъуьнлай зани а кар авунихъ майил хъийизвачир. Аллагъди зал пайгъамбардин везифа илитидалди гъа икI давам хъана.

Са сеферда нянихъ за са жегил гадахихъ галаз Меккадин вини къилин кьерех-р хипер хуьзвайла, за адаз лагъана: «Эгер вун зи хиперизни килигайтIа, за, Меккадиз фена, ана, маса жегилри хъиз, вахт суьгъбетар ийиз кечирмишда». Ада заз лагъана: «Алад». Зунни фена. Меккадиз гъахна сад лагъай квалив агакъайла, заз манийрин ван атана ва за хабар къуна: «Ибур вуч сесер я? «Инсанри жаваб гана: «Флан итим флан дишегълидал эвленмиш жезва». Зун манийриз яб гуз кIанз ацукъна. Амма Аллагъди зун ахвариз ракъурна, зи япар биши авуна. Са вахтундилай ракъинин зегъемди зун ахварикай уяхарна. Ахпа зун зи юлдашдин патав хтана, ада завай хабарар къуна ва за адаз вири хъайивал ахъайна.

Мад сеферда зун адахъ (яни санал хипер хуьзвай жегил гадахихъ) ахътин тIалабун аваз элкъвена ва зун мад Мекка-

диз фена. Амма зи къилеп вилик атай кар мад атана. Гуьгъуьнлай зи къилиз мад нагъакъан гъич са карни авун къвезмачир¹».

Пайгъамбар (Аллагъдин патай салават ва салам хъуй вичиз) вичин тайифадин маса векилрилай хуш къилихдалди ва лайихлу ахлакъдин сифетралди тафаватлу жезвай. Ам виридалай хъсан хесетрин сагъиб, къени, намуслу, умун, гъахълу, жумарт, вичин гайи гафунал кIеви инсан, виридалай хъсан къунши тир. Инсанри адаз «ал-Амин» лагъана тIвар ганвай. Ам Гъадиджади, адалай Аллагъ рази хъурай, адакай гъикI лагъанайтIа, гъахътинди тир: «Буна (зайиф касдин) заланвал жувал къачузва, магърум касдиз пай гузва, мугъмандиз гуьурмет ийизва, къисметдин та-тугайвилер къатламишиз куьмек гузва».

Пайгъамбар ва Аллагъдин Расул
Гъира магъарада

Пайгъамбардин (Аллагъдин патай салават ва салам хъуй вичиз) яхъIур йис тамам хъайила (яргъал йисаралди ада вичин вахт хиялар ва фикирар ийиз тухунин нетижада) адан акъулдинни маса инсанрин акъулдин арада авай ара, тафават генани артух хъана. Ам акI якъиндал атанвай хъи, адаз хелветвал пара хуш тир. Ам вичихъ галаз савикъ² ва яд къачуна Гъира дагъда (адаз алай аямди Джабал ан-Нур (нурлу дагъ) тIвар ганва) авай къветлез рекъе гъатдай. И къветI Меккадин виликан сергъятрилай тахминан 3-4 километрдин яргъа ава, адан яргъивал 4 къулач ва гъаркъуьвални 1,75 къулач я.

1 И гъадисдин якъинвилай гъар жуьре фикрар ава. Ал-Гъакима ва аз-Загъабиди и гъадис якъинди яз гъисабзава, амма Ибн Касира вичин «Ал-бидайа ва-н-нигъайа» ктабда ам зайиф гъадис яз къалурзава.
2 Рганвай мух ва я къуьл, ам адак гьерини яд кутуна незвай. Арабри савикъ чеб сиягъатра авайла фад гъазурдай туьн яз ишлемишдай.

(КъатI ама)
«Мутъаммад Пайгъамбардин уьмуьрдин рехъ»
(«АС-СИРАТУ-АН-НАБАВИЙЙА») ктабдай чIук (70-74-чинар).
Гъазурайди - диндин алим Ямин гъажи Мегъамедов,
таржумачи - Тажидин КЪАЗИБЕГОВ.
(Магъала куьруь авуна ва са бязи дегъишвилер кухтуну гузва)

Малумат!

«Озвучка» ийидай кас жагъурзава

«Пак Къуръан ва адан манайрин таржума лезги чIалал» ктаб (таржумачи - диндин алим Ямин гъажи Луткунви) гъакъидихъ «ванциз къачудай» (аудиоозвучка) ийидай кас (итим) герекзава. Идахъ галаз алакъалу яз, чна лезги чIал хъсандиз чидай, гъавурда акъадайвал кIелиз жедай ксаривай майдандиз экъечIун, чпикай хабар гун тIалабзава. И кар гъиле къаз кIандай кас хъайитIа, къуй ам, чешне яз, сифте интернетдай Къуръандин аятрин манаяр урус чIалалди «ванциз къачунвай» (аудиоозвучка) авунвай жуьредиз килиграй, хъсандиз и кIвалахдин гъавурда жедайвал.

Эвелдай чна и кардал машгъул жез гъазур тир касдив, адан алакъунар ахтармишун патал, аудиоозвучка ийидай са къадар материалар вугуда. КIвалахдал желб авур, яни и кар патал хкъагъай, кас талукъ тир техникадалдини таъминарда. КIвалах жуван кIвалени къилиз акъудиз жедайди я.

КIвалахдай гузвай гъакъидин ва и кардиз талукъ маса делилар тамамдиз чирун патал **8-989-653-42-35** нумрадиз (ватсапдиз) кхъиз жеда.

Алава къейд: Къуръандин аятрин манаяр лезги чIалалди аудиоозвучка авунин къилин макъсад лезги халкъдив Ислам дин агакъарун я, Ин ша Аллагъ! И карди, дин агакъарунихъ галаз санал, чIал хуьнизни куьмек гуда. Иллаки къецепатан уьлквейра яшамиш жезвай са бязи лезгийривай лезги чIалалди кIелиз тежезвай дуьшуьшарни хъун мумкин я, ихътин вахтара абурвай аудиоозвучкадихъ яб акализ, хайи чIалал Къуръандин аятрин манаяр чириз жеда. ГъакIни «латиницадалди» кхъиз, кIелзавай са бязи чкайра, мумкин я «кириллицадалди» кхъенвай лезги ктабар кIелиз тахъун - ихътин дуьшуьшарни аудиоозвучка авунвай лезги ктабрикай абуроз куьмек жеда.

«Пак Къуръан ва адан манайрин таржума лезги чIалал» ктабдин редколлегия

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайитIа,
ватсапдин **8-989-653-42-35** нумрадиз кхъихъ.

Уьлкведа ва дуьньяда

Гъазурайди - Муса АГЪМЕДОВ

Бегьерриз талукъ яз

Росстатди хабар гузвайвал, 2025-йисуз, виликамаз къунвай делилралди, Россияди 139,4 миллион тонн техил кIватI хъувунва. Идакай «Интерфакс» изданиди хабар гузва.

И рекъем вири дережадин майишатриз талукъди я (хуьруьн майишатдин тешкилатар, фермерар, хуси майишатар). 2024-йисуз уьлкведа 125,9 миллион тонн техил кIватIнай.

Къейд ийин хъи, ракъинин цуькверин бегьердин къадар 17 миллион тонндикай ибарат хъанва (2024-йисуз 16,9 миллион тонн тир), шекердин чугъундуррин - 43,6 миллион тонндикай (45,1 миллион тонн), картуфрин - 19,5 миллион тонндикай (17,8 миллион тонн), салан майвайрин - 13,8 миллион тонндикай (13,9 миллион тонн).

2025-йисуз, виликан йисав гекъигайла, техил 10,7 процентдин гзаф гатанва, ракъинин цуькверин тварар 0,6 процентдин гзаф къачунва, шекердин чугъундурар лагъайтIа - 3,3 процентдин тIимил. Картуфар кIватI хъувунин къадар 9,4 процентдин гзаф хъанва, салан майваяр лагъайтIа - 0,9 процентдин тIимил.

Виликан йисара хъиз, техилдин (69,5 процент), шекердин чугъундуррин (89,2 процент) ва ракъинин цуькверин (58,8 процент) асул пай хуьруьн майишатдин тешкилатра гъасилнава, картуфар (56,6 процент) ва салан майваяр (47,0 процент) - агъалийрин майишатра. КФХ-йра лагъайтIа, техилдин умуми бегьердикай 29,3 процент кIватI хъувунва, ракъинин цуькведин тварар - 40,8 процентдин, шекердин чугъундурар - 10,8 процентдин, картуфар - 17 процентдин, салан майваяр - 24 процентдин.

Росстатди гъакIни хабар гайивал, 2025-йисан 1-декабрдин делилралди, хуьруьн майишатдин тешкилатри 2026-йисан бегьер патал зулун техилдин тумар 10,9 миллион гектарда канва, им, 2024-йисав гекъигайла, 2,8 процентдин тIимил я.

Къецепатан уьлквейриз

Россияди 2025-йисан 10 вацран къене къецепатан уьлквейриз 139 миллион доллардилай гзаф къиметдин ниси ва мукаш ракъурнава. 2024-йисан и муддатдин рекъемдив гекъигайла, им 13 процентдин гзаф я. Идакай «Интерфакс» изданиди хабар гузва.

Чешмедин делилралди, уьлкведилай къецепатаз рекъе тунвай метягъдин къадар саки 27 агъзур тонндикай ибарат хъанва.

Экспортди гъайи къазанжидин тахминан са пай - саки 69 миллион доллар - Къазахстандиз ракъурнавай метягърал ацалтнава. Чпикай ихтилат физвай суьрсет гзаф маса къачузвай уьлквейрин арада Белоруссия (24 миллион доллардин метягъ) ва Узбекистан (17 миллион доллардин метягъ) ава.

Идалайни алава яз, Къиргъизистанди Россиядин саки 7 миллион доллардин ниси ва мукаш маса къачунва, Азербайжанди лагъайтIа - 4 миллион доллардилай гзаф къиметдин.

Центрадин делилралди, 2025-йисуз и суьрсет 65-далай гзаф уьлквейриз экспорт авунва. ГъакIни хабар гузвайвал, 10 йисан къене (январь-октябрь варцар гекъигайла) уьлкведилай къецепатаз рекъе тунвай метягърин къадар, къиметдин гъисабдалди къурла, пуд сеферда артух хъанва.

Къиметрикай рахана

Автомобилрин къиметар хкаж хъун давам жезва. Идакай, 2025-йисан декабрдин вацра «АВТОСТАТ Оперативка» онлайн-эфир къиле фидайла, «АВТОСТАТ» агентстводин эксперттри суьгъбетна. Абурун гъисабралди, 2025-йисан ноябрдин вацра цийи къезил автомобилдин юкъван къимет 3,54 миллиондикай ибарат хъанва.

Къейдзавайвал, и рекъем октябрдин вацрав гекъигайла, 2,9 процентдин ва 2024-йисан ноябрдин вацрав гекъигайла, 16 процентдин гзаф я. ИкI, вад йисан къене цийи къезил автомобилрин къиметар тамам къве сеферда хкаж хъанва.

«АВТОСТАТ» агентстводин директор Сергей Целикова гъавурда твазвайвл, къимет тади гъалда хкаж хъун къве къилин себебдихъ галаз алакъалу я. Сад лагъайди: базардин къурулуш генани багъа автомобилар галай патахъ дегъиш жезва. ИкI, бюджетдин (яни гъевечIи къиметрин категориядик акатзавай, багъа тушир) LADA автомобилрин пай са йисан къене 10 процентдин тIимил хъанва (31 процентдилай 21 процентдал къван). Гъа са вахтунда, багъа къиметрин брендин пай, акси яз, гзаф хъанва - 7 процентдилай 13 процентдал къван. Къвед лагъайди: сентябрдилай гатIунна брендри прайс-листера (къиметар къалурзавай документа) дегъишвилер твазва, «къимет агъуз авунар» (скидки) хкуд хъийизва.

Эксперттри къейдзавайвал, къиметрин гъалар гъалнавай (цийибур тушир) автомобилрин жигъетдайни дегъиш хъанва. 2025-йисан ноябрдин вацра ишлемишнавай къезил машинрин юкъван къимет 1,3 миллион манатдикай ибарат хъанва. Раижзавайвал, и рекъем октябрдин вацрав гекъигайла, 1,1 процентдин гзаф я, 2024-йисан ноябрдив гекъигайла - 13 процентдин. Нетижада, «къвед лагъай базардани» (яни ишлемишнавай машинар маса гузвай базарда) къиметар вад йисан къене 2 сефердилай тIимил тушиз виниз акъатнава.

Саки виликан дережада

«Union Forsea Corp» компаниядин делилралди, 2025-йисуз Россиядай Къиблепатан Кореядиз ракъурай балугърин суьрсетдин къадар 250 агъзур тонндикай ибарат хъана. Идакай АСРФ-дин телеграм-каналди хабар гузва.

Гъа са вахтунда, чешмеди къейдзавайвал, декабрдин вацра Къиблепатан Кореяди къецепатан уьлквейрай къачузвай гуьлуьн суьрсетдин умуми къадардикай тахминан 26 процент Россиядин и жуьредин метягърал ацалтнава.

РикIеп жхин, виликдай, РФ-дин вице-премьер Дмитрий Патрушеван гафарал асаслу яз, Россиядин Гъукуматдин сайтда хабар гайивал, Россия гуьлуьн биоресурсар къунал гъалтайла, кIвенкIевчи уьлквейрин жергеда ава. Д. Патрушева къейд авурвал, уьлквейрин балугърин майишатдин комплекс вилик фин дурумлудаказ давам жезва. Балугъчийри гъар йисуз саки 5 миллион тонн цин биоресурсар къазва. Виликамаз къунвай гъисабралди, 2025-йисуз и рекъем алатай йисандав агакъда. Къейдзавайвал, мукъвал йисара цин биоресурсар къунын къадар 6 миллион тонндал къван гзаф хъун вилив хуьзва.

Д. Патрушеван гафаралди, Россияди чкадин базар винидихъ вичикай ихтилат физвай суьрсетдалди тамамдиз таъминарзава, гъа са вахтунда ам дуьньяда еке экспорттеррикай сад яз амукъзава. ИкI, къецепатан уьлквейриз рекъе твазвай и жуьредин суьрсетдин къадардал гъалтайла, Россияди дуьньяда пуд лагъай чка къазва. Кылди къачуртIа, 2024-йисуз балугърин саки 2 миллион тонн суьрсет тахминан 90 уьлкведив агакъарнава.

Лезги азет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин
информациядин ва печатдин
Агентство

367018, Махачкъала,
Насрутдинован пр., 1 «а»
РД-дин «Дагъустан»
«Этномедиахолдинг»
ГБУ-дин регъбер

А.М. МАГЪАМАЕВ

Тел.: 66-00-25

КЪИЛИН РЕДАКТОР

М.И. ИБРАГЪИМОВ

Тел.: (872-2) 66-00-60

E-mail: Lezgigazet@etnomediadag.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН

ЗАМЕСТИТЕЛЬ

К.Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н.М. ИБРАГЪИМОВ

ЭКОНОМИКАДИН

Ж.М. САИДОВА

КУЛЬТУРАДИН ВА

ЛИТЕРАТУРАДИН

Гь.У. ИЛЬЯСОВ

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р.С. РАМАЛДАНОВА

КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ДИЗАЙНЕР

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Гь. ИЛЬЯСОВ

Газет йиса 48 сеферда акъатзава.

Газет алакьадин, информациядин тех-
нологийрин ва массовый коммуника-
цийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай
Федеральный къуллугъдин Дагъустан
Республикада авай Управленидин 2019-
йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ №ТУ05-00420
Макъалаяр редакцияди туькьур хъ-
йизва. Макъалайриз рецензияр гузвач
ва абур элкьвена вахкузвач. Редакция-
динни макъалайрин авторрин фикирар
сад тахъун мумкин я. Газетда чап авун
патал теклифнавай материалра гъанвай
делилрин дуьзвилини ва керчеквилини
патахъай жавабдарвал авторрин чпин
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
Насрутдинован пр., 1 «а».
Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - ПП200

Зур йисан - ПП171

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.30

Газет «Феникс-пресс» ООО-дин
типографияда чапна.

Дагъустан Республика, Шамилан
район, Хебда, С. Асиятилован куьче, 1.

Тираж 5131

Гь - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуру я.

12+ - Икъван яшар хъанвайбуру
къелрай.

Гь

Мубаракрай!

За баркаллу ватангъли, РД-дин Халкъдин Собранидин
депутат, жемиятдинни сиясатдин деятель Имам Муза-
мудинович ЯРАЛИЕВАЗ 70 йисан юбилей рикъин сидкъи-
дай мубаракзава.

Къуй Квехъ чандин сагъвал, руьгъдин Къубанвал хъу-
рай! Ватанда абадвал, ислягъвал, мублагъвал хъун патал
Куьне жуьреба-жуьре рекъерай жумартвилелди куьме-
кар гузва.

Чи халкъдихъ, республикадихъ, уьлкведихъ Куьн хътин
сейли, баркаллу рухварь гзаф хъун чи мурад я.

Квез 70 йисан баркаллу юбилей мубаракзавай къурушви
Акиф ГЪАЖИЕВ, Хасавюрт шегъердин
суддин отставкада авай судья.

* * *

Чи мухбир

Алатай йисан октябрдин
вацра гъар йисуз мектебра
къелзавай аялрин арада тешкилза-
вай Вирироссиядин сочинений-
рин конкурс къиле фена. Шад
жедай кар ам я хъи, уьлкведин
дережадин и конкурсда Стал
Сулейманан райондин Герей-
ханован хуьруьн Р. Османован
тйварцйихъ галай юкъван мектеб-
да 5-классда къелзавай Ифриз
БАЛАБЕГОВАДИ 3-чка къуна.

Ифриза конкурсдиз рекъе
тунвай вичин къвалахда лезгий-
рин бажарагълу шаир, хейлин
йисара «Лезги газетдин» редак-
циядин эдебиятдин отделдин
редактор яз къвалахай Мердали
Жалилован «Бубадин шинель»
ва «Фу» поэмайрин бинедаллаз
Ватандин Чехи дяведин тема
ачухарнавай.

Чна Ифриз аз ва адан му-
аллим, Герейханован хуьруьн

Р. Османован тйварцйихъ галай
юкъван мектебда дидед чла-
лан тарсар гузвай Сегъерхалум
Османовадиз конкурсда къвен-
къвечи чка къун мубаракзава ва
идалай къулухъ мадни еке агал-
къунар хъун алхишзава.

Давам жеда

Агъмед МАГЪМУДОВ

Дагъустандин энергетикадин
ва тарифрин министерство-
дин пресс-къуллугъди хабар
гузвайвал, 2026-йисуз яша-
йишдиз хилйй къезилвилер
(льготы) талукъ республика-
дин агъалийриз федераль-
ный «Социальная газифика-
ция» программадин бинедал-
лаз гъукуматдин патай пул-
дин куьмек чара авун давам
жеда.

Вилик йисара хъиз, цийи
йисузни агъалийривай субси-
дийрин такъатрихъ къвал газ-
далди таъминарун патал герек
къевезвай шейэр маса къачуз
жеда.

Къейд ийин хъи, субсидия-
дин къадарди 100 агъзур ма-

натдилай тйимил тушиз теш-
килда.

И куьмекдикай нивай мен-
фят къачуз жеда?

➤ гзаф аялар авай хизан-
ривай;

➤ агъвал авачир хизанри-
вай;

➤ СВО-дин иштиракчийри-
вай ва абурун хизанривай;

➤ сад лагъай группадин на-
бултривай;

➤ набут аялрихъ гелкъвез-
вай агъалийривай;

➤ Ватандин Чехи дяведин
ветеранривай.

Министерстводин пресс-
къуллугъдин делилралди, 2026-
йисуз Россияда винидихъ тйвар
къур программадин бинедаллаз
агъалийриз пулдин куьмек гу-
низ 1 млрд манат такъатар ча-
ра ийида.

«ЛГ»-дин 48-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦИАРАРА: Бейниванвал. Къавурма. Гъарам. Къиса. Къараб. Терс-
вал.

ТИК ЦИАРАРА: Ваба. Лира. Къум. Улакъ. Гъарарат. Арзамас. Алабаш.
Къел.

Чи мухбир

Цийи йисан суварихъ га-
лаз алакълу ял ядай йикъар
акъалт хъана. 12-январдиз ви-
ри къвалахал эхъечина.

2026-йисуз жуьреба-жуьре
суварихъ галаз алакълу яз
мад са шумуд сеферда ял ядай
йикъар тайинардайвал я.

Ватан хуьзвайдан йикъан
гъакъиндай 21-23-февралдиз
ял яда. Къвалахал 24-феврал-
диз эхъечина.

Ял ядай йикъар

Мартдин вацра Дишейгълий-
рин йикъахъ галаз алакълу
суварин йикъар 7-мартдилай
9-мартдалди давам жеда.

Майдин суварихъ галаз
алакълу яз, 1-3 ва 9-11-майдин
йикъара ял яда.

Июндиз, Россиядин йикъахъ
галаз алакълу яз, 12-14-июнь
къвалах тийидай йикъар яз ма-
лумарда.

Халкъдин садвилини югъ
къейдзавай 4-ноябрни ял ядай
югъ жеда.

Лезги хуьрер

Вини Хъартас

Вини Хъартасрин хуьруьн
бине кутур тайин вахт ва хуь-
руьн тйварцйин мана малум туш.
Хуьр вини ва агъа магълейри-
кай ибарат я.

багъманчивилин, лежбервилини
кеспи къилиз акъудзавай, та-
къатар къазанмишун патал
шегъерриз къвалахар ийиз физ-
вай.

1886-йисан переписдин де-
лилралди, Вини Хъартасрин
хуьре 111 майишат, 646 агъали
(328 итим ва 318 дишегъли)
авай. Вилик вахтара агъалийри
гамишар, хеб-мал хуьзвай,

Чи девирда и хуьре 73 майи-
шат ава ва тахминан 250-далай
виниз агъалияр яшамиш жез-
ва. Вини Хъартасар Уллу-Гъе-
тягърин хуьруьн администраци-
ядик акатзава.

Мурад Мегъамедкеримован «СтГал Сулейманан район:
тарихдин гелерай» ктабдай.

Мезелияр

Сабир ЭФЕНДИЕВ, Штул

Сада тйуьна пад жедалди, вирида тйуьна шад хъун хъсан я

Сад-садан патав гвай къве хуьруьн сергъятра уртах колхоз теш-
килнавай сифте йисар тир. Колхоздиз Гъажикъулиди регъбервал
гузвай.

Къвалахрал гуьзчивал тухун патал са юкъуз Гъажикъули, пуд
итимни галаз, патав гвай хуьруьз рекъе гъатна.

Нисинихъ Мегътиди мугъманар, фу нез, чпин къвализ хутахна.

Итимри, къвачер къватина, къвалин юкъвал чилел экъянавай суф-
радихъ элкьвена ацукъна фу незвай члавуз ракъарай къенез гъахъай
руша, салам гана, гъилевай иситла авай сукла Гъажикъулидин ви-
лик эцигна, хъфена. Гъажикъулиди и гъуьрмет къалин иесиди ви-
чин къуллугъдиз авунвай гъуьрмет тирди къатлана. Сукла ада, са
къерех къуна, явашдиз суфрадин юкъвал эцигна.

- Неъ, гадаяр, - лагъана, - сада тйуьна пад жедалди, вирида
тйуьна шад хъун хъсан я!

Къурурдайла пекер хъиз - недайла шекер хъиз

Мегътиди и сеферда сарубугъда къуьлуьн гъуьруькай авунвай
тагъ янавай хинклар, члем тагъ авуна амукъай члуклухуар, тйуьнихъ
яклун дад агалтун патал къажгъандик вичи вегъез тур цум са къап-
на аваз гъана, мугъманрин вилик эцигна. Виликдай вичихъ тухдал-
ди недай къахун фунни авачир, гъуьр чуквада хъайи Мегътидин гъал-
агъвал ик дегиш хъунал Гъажикъулини шад тир, гъик хъи, халкъ-
дихъ хъанвай и дегишвилерик, колхоздин председатель яз, ада ви-
чин зегъметни ква лугъузвай...

- Яда-а-а, вуна вуч авуна? - лагъана Мирзекерима гъилевай
тйвал ахъайна члупав вечеряй къал акъудай гададиз, чеб, къвалай
эхъечина вилик квай асклан къавалай яна хъфидайла.

- Зун къахарал алайди я, халу, - лагъана Мегътидин гадади, яргъи
лашунихъ гилигнавай яklar къалурна. - Нуьклер, верчер тазвайди туш
за. Къвез, клуфар ягъиз, алай пияр нез, къададиз гъелекзава абур.

- Гъууун! Баркалла! - лагъана Мирзекерима. - Ая-ая, чан хва, жу-
ван къвалах ая, - вичи хуьруьн къуд патаз вил вегъена. Ада, къилини са
къуьн юзуриз, ишара авуна, Мегътидин къавал хъиз, масабурун къа-
варални къурурзавай яklarал Гъажикъулидин фикир желбна.

- Ава-ава, - разивална Гъажикъулиди, инихъ-анихъ килигиз. -
Къурурдайла пекер хъиз къурурда къей хвайри, недайла шекер хъиз
неда.